

Лезги Газет

Жуван Ватан, ватанэгълияр,
дидед чал хуъх!

1920-йисалай акъатзава

N 42 (10791) хемис 19-октябрь, 2017-йис WWW.LEZGIGAZET.RU

Къимет “Дагпечатдин” киоскрай - 16 манат

Бунтчи шаирдин гъурметдай

М.ЖАЛИЛОВ, Э.ШЕРИФАЛИЕВ

18-октябрь Махачкъалада, Р.Гамзатов төв амнистиянда Милли библиотекадин чехи залда чи халкъдин рикл алай ашукъ ва женгчи, литературадин илимда вичел “бунтчи шаир” төв амнистиянда Къульхуър Сайдан 250 йисан юбилейдиз талукъарнавай мянрат къиле фена. И кардиз къуват гайибур ва ам тешкилайбур Махачкъалада авай лезгийрин милли культурадин автономиядин (председатель Пакизат Рагымханова) векилар, Милли библиотекадин край чирдай отделдин къуллугчияр, шаирдин ирсинал рикл алай активистар я.

Шириатдин ихтигин межлис тешкилун ва кыле тухун чна фадлай вилив хуъзвай. Саки йисан сифтедилай башламишна («ЛГ»-дин 6-нумра) чи газетдин чинра Къульхуър Сайдан ирсиназ, адан къисметдиз талукъ материаллар чапзаявай. Шаирдин юбилей тухун - им чи къенин ва къвезмай неслилар халисан ватандашар, халкъдин таъсиб худай къагъримана хиз тербияламишунин хъсан рехъ тирдини къейднавай.

Юбилей тухуз къани ксар са шумудра чи редакциядани къват хъана, республикадин писателрин Союздиз, талукъ маса идараириз чарар, теклифар, талабунар

Виш юисар физ, чаз Сайдан вилери Къалурда рехъ, анжак вилик эвериз:
- Тахъуй къуне куб намусдал алвериз!
Элкъвез тахъуй къасабчийриз,

къеввериз..

Им чехи шаирдин ирсинан мана ва метлеб, халкъдиз тунвай веси хиз я...

Гила юбилейдин межлис Милли библиотекада кыле фейивал. Илиз меркездин мектебрай, вузрай, идараирай, редакцийрай шириатдал рикл алай газаф ксар атанвай. Вирибурук шадвилин гъиссер мадни са карди кутунвай: Махачкъаладин администрация, Чехи шаирдин төв не-

Мянрат тешкилиз къумекар гайибуруз, атай мугъманриз Фазил Асланова, Гульпера Камиловади, Пакизат Рагымхановади сагърай лагъана.

Къульхуър Сайдан умъурдин ва яратмишунрин рекъякай филологиядин илимрин доктор, писатель Къ.Акимов ракана:

- Ашукъар зайиф ксаракай жедайди туш! Лап зурба къагъриманрикай жезвайди я женгчи, бунтчи шаира!

Писатель Лезгийрин госмуздрамтеатрдин сельнедал гъанвай Къульхуър Сайдан къаматдикай, алай вахтунда шаирдиз гузай фикирдикани ракана.

Дагъустандин халкъдин шаир Абдуслим Исмаилова Дагъустандин писательрин Союздиз, лезги писательрин секцияди шаирдин юбилей кыле тухун патал авур алахъунрикай сутьбетна. Ада къейд авуравал, гъайиф, и кардиз я райондай, я республикадин вини мертебайрай руъг тухардай жаваб атанач.

- Къульхуър Сайд чун я! Чаз къланвойди я шаирдин ирс. Къвезмай неслирив ам агакъарзавайди чун я. 20-ноябрь дагъустандин лезгийрин госмуздрамтеатрда ашукъдикай драма мад сеферда къалурда, - лагъана А. Исмаилова.

Тамашачириз рагъметлу Айдумбет Камилован сесиниз яган. Ада “Къульхуър Сайд” поэмдай чук къелна... Залда авай экрандилай абур Къульхуурун къуне хуъруун, тъбиатдин акунриз килигна.

Дагъустандин халкъдин шаир Арбен Къардаша Къульхуър Сайдан ирс винел ахкъудунин ва ахтармишунин тарихдикай сутьбетна. Сайдан төв неслирив сифте яз ачуайди Стлал Сулейман тирди къейдна. Адалай гүгъульиз чи шаиррини алимрин еке десте арадиз атана.

“Лезги газетдин” редакциядин патай литературадин отделдин редактор Мердали Жалилов ракана.

Мянратдал мадни газаф ксар ракана. Межлисдиз гурлувал Ашукъ Алихана лагъай ашукърин маниди гана. Махачкъала шегъердин 28-нумрадин школада лезги чаланлар эдбиятдин тарсар гузай Севиндж муаллим кыле азаз аялрин дестеди къелай ширири мянрат мадни гурлу ануна.

рекъе тұна. Газетдин саки вири нумрайра чехи шаирдин юбилей рикл гъизвай жуъреба-жуъре маса материаллар халкъдин аяминдик камалэгъли писатель Гъаким Къурбанан “Гый тахъай гъарай” романдаи чукарап чапна.

Күрледи, ағылайирин са къадар къаттар уяхардай краиз къуват гана. Гыкыл хъи, чехи арифдардин, “бунтчин”, ханарини беглерин девирда кесиб халкъдин терефдал дагъ хъана акъвазай касдин юбилей лап вини дережада азаз кыле тухун лазим тир. Дагъустандин ачлан (XVIII асир) литературада чаз а дережада халкъдин терефдал акъвазай маса классик чидач.

Мянрат куруу гаф раҳуналди, адап тешкилатчырикай сад тир Фазил Асланова ачухна ва вири мульманар төбикни. Ада вири лезги халкъдиз муштулух гана - Мурад Сайдова Къульхуър Сайдан хейлил эсерар урус чалаз таржума ануна, ктаб акъуднава.

- Им лишанлу вакъия я. Алава яз чна Дербентда, Къургъани адап юбилейдин мянраттар кыле тухуда, - давамарна Ф. Асланова.

РД-дин Къилин ва Гъукуматдин Администрациядин пресс-къуллугъдин информациядин управленди хабар гузайвал, 17-октябрь дагъустандин мұфтый, шейх Ағымад-гъажи Абдулаева халас гурушиш хъана. Мұфтый төбик ануна, региондин руководителди, кылди къачуртла, лагъана: “Заз Күй гъакындай лугъузай хуш келимайрин ван газаф хъана. Исятда, зал республикадин Къилин везифаляр тамамарун тапшуршишнавай ва ихтибарнавай чавуз, заз сифтегъан гурушикай сад Квехъ галас тухуз, сифтегъан камар къачудайла зун патал вуч важиблуди ятла, гъадан патахъай, Күнен заз вуч месяят къалурдатла, гъадан патахъай Күй мецелай ван хъана къанзай”. Жаваб яз шейх Ағымад-гъажи Абдулаева къейдна: “Сифте нубатда, Владимир Абдуалиевич, Күн къуллугъдай тайнарун чун лап шад я. За фикрэзайвал, улыкөнин Президентди и къуллугъдай күн тайнарун къарадиз къачун дүшүшүшдин кар туш. Жуван нубатдай яз чна Күн мадни хъсандиз къвалыхадайда инанмишарзана. За жуван вири терефдарризи гъа икі къвалах авуниз эвер гузва”.

Жаваб яз шейх Ағымад-гъажи Абдулаева къейдна: “Сифте нубатда, Владимир Абдуалиевич, Күн къуллугъдай тайнарун чун лап шад я. За фикрэзайвал, улыкөнин Президентди и къуллугъдай күн тайнарун къарадиз къачун дүшүшүшдин кар туш. Жуван нубатдай яз чна Күн мадни хъсандиз къвалыхадайда инанмишарзана. За жуван вири терефдарризи гъа икі къвалах авуниз эвер гузва”.

Къульхуър Сайдан - 250 йис

Нумрадай къела:

ОБЩЕСТВО

Чинебан яракъ

...Им 90-йисар тир. Гъич садрани тахъай хътин коррупцияди, экстремизмди, терроризмди гъужумзай, Ватандин итижар ачухдиз, лап ачухдиз маса гуз хъайи юисар. Рағваклидай патан стратегери шадвалзай: “Виш юисарлди садавайни мұттығъарыз тежезай Россия къармаха гъатна”. Амма абурун шадвал яргъалди давам хъана...

► 4

ИРС

“Аслан дайм ксанайтла...

Гъайиф, Азербайжан пата зеъмет чуғаз хъайи газаф маса шаиррин хъиз, Иззет Шерифован къисметни агъурди хъана.

Иззет Азербайжандай Дагъустандиз экъечуниз мажбур хъана... Ада Дербентда вичин къвал-юзъ күхтазай. Амма риклз акур къван дердисерилери ам фад уймуриди вай авуна.

► 5

ИНСАН ВА ТІБІАТ

Жавабдарвал - гъар садан хиве

Сир туш хъи, эхиримжи ғұл юисара жигеррин, нефес къақчадай органрин азарри, зобди, чахуткади ва маса азарри инсанар гъелекун артух хъана. Им тібіаатдиз хасаратвал авунин, гъава, яд, незвай шейэр михъибүр туширилинетика я луғуз жеда.

► 6

ЭКОНОМИКА

Цийи рекъер - цийи

мумкинвилер

“Эгөр са зур юис идалай вилик завай Россияда цийи авиакомпания пайда хъун мумкин яни лагъана хабар къунайтыла, за и кар гъич садрани хъун мумкин тушириди я лагъана атлай жаваб гудай. Чи улыкөнин шартлар им, дүгъриданни, чалаш төжер хътин къвалах я...”

► 7

САГЪЛАМВАЛ

Бицекрин къайгъударап

Махачкъала шегъердин аялрин 1-нумрадин муниципальны болынцида вири рекъерай чин пешеяр хъсаныз чидай пешекарри къвалыхада. Невропатологди, пордуктурди, педиатри... аялрин сағъламвал вири терефрихъай ахтармишзана ва лазит тир серенжемар къабулзаза.

► 8

СПОРТ

Ругудра чемпион

Мегъарамдхуурун райондин футбордин “Леки” десте ругуда лагъай сеферда республикадин чемпион хъана.

Махачкъала, Каспийск, Буйнакск, Хасавюрт шегъеррай, Мегъарамдхуурун, Хасавюрт районрай 9 командаидин иштираквал авай и турнир 14-апрелдиз башламишнай.

► 12

Мярекатар

Къагъиман ИБРАГИМОВ

14-октябрьдиз Мамедкъала поселоқдин стадиондал Дербент район арадал атана 96-йис тамам хъуниз талукъарнавай мярекатар къиле фена. Райондин йикъян сергъятра аваз ина гъакин азербайжанрин культурадин республикадин дөрежадин "Севиндж" фестиваль ва "Къизилдин зул" суварни къейдна.

Пуд сувар - са юкъуз

Шад мярекатра Къиблепатан территориальный округа РД-дин Кылин патай тамам ихтиярар ганвай векил Энрик Муслимова, вахтуналди РД-дин Гъукуматдин Председателдин заместителдин везифаяр тамамарзай Билал Омарова, вахтуналди РД-дин хурурьн майишатдин ва сүрсетдин министрдин везифаяр тамамарзай Керимхан Абасова, РД-дин Халкъдин Собранидин депутатар Ферзиллэгэ Исламова, Асият Алиевади, Дагъустандин дешегълийрин Союздин председатель Интизар Мамутаевади ва масабуру төбикна.

Мярекатдиз Дербент райондин агофирмайри чи гъаслизавай няметар гъанвай. Ина булдади салан майвяр ва емишар, са шумуд жууре сортарин ципцицар ва гъакни райондин чехирар хкуддай заводдин продукция авай.

Стадиондал райондин хуверин ва шеффердин 29 гъаят тешкилнавай. Гъар гъаятдал вичин музыкантар, недай-хъвадайбур гъазурдайбур гъерекатдик квай.

Мярекатрин шадвилер райондин вири идарайрин ва хуверин яратмишавай, образованидин, медицинадин, культурадин са жерге работникрив Россиян Федерациядин, Дагъустан Республикадин, РД-дин хурурьн майишатдин ва сүрсетдин министрстводин патай гъурметдин төварарин удостоверенияр, гъурметдин грамотаяр, чухсагъулдин чарап вахкана.

Къейдна къиблепатан территориальный округа РД-дин Кылин патай тамам ихтиярар ганвай векил Энрик Муслимова, вахтуналди РД-дин Гъукуматдин Председателдин заместителдин везифаяр тамамарзай Билал Омарова, вахтуналди РД-дин хурурьн майишатдин ва сүрсетдин министрдин везифаяр тамамарзай Керимхан Абасова, РД-дин Халкъдин Собранидин депутатар Ферзиллэгэ Исламова, Асият Алиевади, Дагъустандин дешегълийрин Союздин председатель Интизар Мамутаевади ва масабуру төбикна.

Агалкъунрал акъвазна. Икъл алай йисуз районда 52 агъзур тонн ракъинин къагърабаяр, 22 агъзур тонн техил, саки 370 агъзур тонн салан майвяр, 14 агъзур тонн емишар, 3 агъзур тонн як, 9 агъзур тонн нек, алатай йисав гекъигайла 100 миллион манатдин артух продукция гъасилнава.

Билал Омарова Дагъустан Республикадин Кылин везифаяр вахтуналди тамамарзай Владимир Васильеван патай райондин агъалийриз пуд сувар мубаракна, район

ийгин камаралди вилик физвайди къейдна ва хурурьн майишатдин работникрив чехи агалкъунрал къазанимишун алхишина.

- Гъурметлу Дербент райондин агъалийра ва хурурьн майишатдин зегъметчияр, за квэз къе районда къейдздавай пуд суварни мубаракзава, - лагъана Энрик Муслимова. - Дербент район республикада виридалайни чехибурукай сад я. Ина хурурьн майишат хъсан ериш аваз вилик физва. Заз инап виридаш чешне тир "Татляр" арохолдингдин ва адан руководитель Ягъя Гъажиеван тівар къаз къанзана.

Анал районэгълийриз сувар гъакин Керимхан Абасова, Асият Алиевади, Дагъустандин дешегълийрин Союздин председатель Интизар Мамутаевади ва масабуру төбикна.

Ахпа районда тафаватлу хъайи хурурьн майишатдин, образованидин, медицинадин, культурадин са жерге работникрив Россиян Федерациядин, Дагъустан Республикадин, РД-дин хурурьн майишатдин ва сүрсетдин министрстводин патай гъурметдин төварарин удостоверенияр, гъурметдин грамотаяр, чухсагъулдин чарап вахкана.

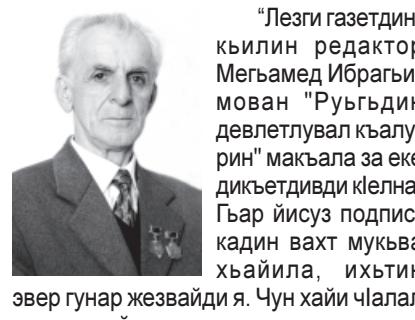
Къейдна къиблепатан территориальный округа РД-дин Кылин патай тамам ихтиярар ганвай векил Энрик Муслимова, вахтуналди РД-дин Гъукуматдин Председателдин заместителдин везифаяр тамамарзай Билал Омарова, вахтуналди РД-дин хурурьн майишатдин ва сүрсетдин министрдин везифаяр тамамарзай Керимхан Абасова, РД-дин Халкъдин Собранидин депутатар Ферзиллэгэ Исламова, Асият Алиевади, Дагъустандин дешегълийрин Союздин председатель Интизар Мамутаевади ва масабуру төбикна.

Къватл хъанвайбурз сувар төбикуналди, райондин къил Мегъамед Желилова Дербент район дөвлетләри адәтәрләди ва зегъметдәл рикъл алай баркаллу инсанларди машгүр тирди къейдна. Райондин руғъидин къуват яз ада милләтрин арада авай дүствал вири бубайрин адәтәрзис вафалувал къалурна. Ахпа ам райондин агропромышленный комплексдин

Подписка - 2018

Ша, чна лезгивал къалурин!

САЖИДИН, шаир, Россиядин писательтин, журналисттин союзин член, РД-дин культурадин лайихлү къуллугъчи, жегъилрин наисгъяччи

"Лезги газетдин" къилин редактор Мегъамед Ибрагимован "Рульдин девлетлувал къалурин" макъала за еке дикъетдивди къелна. Гъар йисуз подпискадин вахт мукъва хъайила, ихъитин эвер гунар жезвайди я. Чун хайи чалал акъатзавай газет ва я журнал къи�ых лугъудай чқадал атунал зун мягътэл жезва. Вилик вахтара лезги чалал чапзайвай газетар кимерал, чульда зегъмет чуғавзай инсанри ял ядай чайрал сада къелдай, амайбуру дикъетдивди яб акалдай. Гъавурда гъат тавурбурун суалриз түгъуынлай жавабарни хгудай.

Къе гъикл я? Телевизор, вилик йисара общественностин умъурда еке роль къуѓвай радиояр мудда амач. Майдандиз компьютэрар, мобильный телефонар, планшетар, айпадар... акъатнава. Интернетдикай менфят къачуналди, дүньядин а кыиле, космосда, гъетерин алемда гъиҳынн сирер, вакъиаэр аватла чириз жезва. Мобилный телефонар гвачир аяларни чи йикъара тек-тук дүшүшүшүр гъалтад. И карди техника вилик фенвайди, инсанрин агъвалилувал хажж хъанвайди тестикъарзана.

Къенин юкъуз пине гъял партал, шаламар нел ала? Садални! Пине вуч заты, шалам гъиҳынди ятла чидайбуру къери хъанва. Яшар 80 йисарилай алатнавай жувазни ихъитин цыйивилер, къулайви-

лер акунал зунни шад я. Анжак са кардин патахай за гъайиф чуғавзаза: Мегъамед Ибрагимован макъаладай аян жезвайвал, чи девирда гзафбур руғъдиз кесиб хъанва. 10-15 агъзур манат пул гана, мобильный телефон къачуна, хчин ва я рушан гъиле твадай диде-бүдүхъ къвализ дүньяда, республикада, Лезгистанда къиле фенвай, физвай вакъиайрикай, крарикай хабарар гваз хквездай "Лезги газет" къидаид 820 манат авачни бес? Чи веледар, акъалтзайвай неслилар къадирлубур, ватанпересар яз чехи хъун патал гъар са лезги, "Лезги газетдилай" гатлунна, хайи чалал акъатзавай вири изданияр подпика авун лазим я.

Вучиз ятани, гзафбуруз чи республикадин, районрин, хуърерин культурадин ва илимдин умъурда кыиле физвай вакъиайрикай, спортсменри къазан-машавай агалкъунрикай гъяз къезмач. Икъл тирди күб субутзаза? Чна хайи чалал акъатзавай изданияр къын тавуни. "Лезги газетдиз", журналириз акъудазавай макъалаяр чи ватанэгълийрикай тушни бес? Чун чаз гъисаба амачирбүр туш къван. За ва я маса касди, СМИ-дин къуллугъчийри, идарайрин чехибуру хайи чалал акъатзавай газетар, журналар къи�ых лугъуз вучиз эвер гузайди я? Вучиз чун ихъитин йикъал атанва? Лезгидиз хас ватанпересвал, жуэртлувал, хайи чалалык авай къанивал гъинава?

За хайи чалал, чилин къадир авай гъар са ватанэгълидиз 2018-йис патал "Лезги газет" ва чи чалал акъатзавай амай изданияр подпика авуниз эвер гузва. Ша, чна чи лезгивал къалурин! Чи багъири "Лезги газетдин" тираж, вилик йисара хъиз, 2018-йисузни республикадин газетрин арада виридалайни чехиди яз амукъдайдак умуд кутазва.

Дустуниз чар

Эхиримжи йисара "Лезги газет" по-тадай ва киоскрай къиизвай агъалийрин къадар гъа са дөрежада ава - 9-10 агъзур. Ибур гъар йисан гъакъикъи подписчикар я, амма милли газет къелзавай-бурун къадар идалай 2-3 сеферда гзаф я. Газетдикъ галаз алақъа хъузай къарни түмил туш. Абуру редакциядиз ара-ара маналу чарап къиизва, макъалаяр рекъе твазва.

И йикъара Дагъустандин Огни шегъердай Ибрагимов Вердилилай пары итижлу ва метлеблу чар атана. Сифте къелиз гатлунайла, чун гъавурданы акъу-

"САЛАМ, ЧИХЕХИ ДУСТ!"

Вун залай пары чехи я, ваз дүньяга гзаф акунва, тежрибани вахъ хейлин ава. Гъавилай заз вун гзаф къида. Вучиз лағайтла, дуст, вунса заз вай, гзафбуруз зурба акул, сабур гузэа, гъакъл маса къиен рекъерни къалурзана. И къалах, фикир гайтла, сергъят ава чир къеван камаллуди, разиевлайдай я.

Къе-пака вун виши йисан дөрежадив агақъада. Им зун ва амай ви дустар патал зурба вакъия жеда. Ам тир гъалда къаршиламиши авуна къида.

Чехи дуст, заз малум я, алатай девирда ва жуъреба-жууре тъварар хъана. Умъурда вол читин вахтарни ацалтна. Гъикл хъанамтани, вуна баркаллуви-леди ви рехъ тухвана, халкъдиз къуллугъна. Афери!

Къе вол, чехи дуст, "Лезги газет" тъварар ала. За ваз ам рикли сидкыидай табрикзана. Къуй дуст, ваз и ватанперес тъварар асуурлалди ишлемишдай сагъвал гурай. Лезги халкъни галаз чна вол гъамиша дамахда.

Багъя дуст, зун вахъ галаз 1964-йисалай таниши я, заз вун пары хуш я. Вун за рикл алай багъя мугъман хъиз къабулзана, гзафбуруз вун играми я.

Дагъустандин Огни шегъерда милли газет къиизвайбур түмил хъунал за бейкефалзана. Жуван мукъвабурув, чидайбурув, къуншийрив вун къииз тун патал за гъар йисуз таблигъяту тухузва. Са вахтарив гекъигайла, газет къиизвайбур са түмил артух хъана. Гъайиф хъи, чи са бязи ватандашриз газетди гузай къумекдикай, лезгетдикай хабар авач. Газет риклин дуст хъиз я. Хабарни авачиз са гъи рекъя ятланы къелзавайда къумек гузва. За жуван вири ватандашриз дидед чалал акъатзавай газет къиниз эвер гузва".

Октябрдин революциядин 100 йис Квахъ тийидай эрзиманар

Мердали ЖАЛИЛОВ,
литературадин отделдин редактор

Гъилевайди Чехи Октябрдин социалистический революциядин 100 йисандын тирдакай хабарсуз кас бажагъат гъалтда, иллаки чин аялвал ва жегъильвал гъа девирдал душуш хъайи, яни социализмдин эрзиманар вуч тиртла гафарай въа, крарай акур несилик.

1987-йисалай, яни Чехи Октябрдин революциядин 70 йис къейд авунихъ галаз сад хъиз, адан бинеяр чукъуриз, ахпани а девирдин вири къазанмишунриз күр гуз, тикъетар ягъиз ("плорализм" хътиш шейтланрин гаф гваз) эгечайдалай инихъ хайбуруз, гъелбетда, "октябрь", "социализм" гафар махар, къундармаяр хъиз я. Октябрдин революцияди чи халъкариз (гъак! вири дуныядин халъкаризи) вуч гана? Квэлди ам кесиб вири къатар патал гъакъван мукъвади ва эрзиманди хъана? Вучиз, гила 100 йис аллатайлани, адан къилин къазанмишунар рикъелай алатаравач?.. И ва гаф маса супарини парабурук къалабуулух кутавайдал шак алач...

Ихътин камалгувал квадар тавунвай къатари революция ва адан къазанмишунар-эрзиманар рикъелай алудзавач. КПРФ-дин фракцияди ийкъара РФ-дин Госдумадин вилик 7-ноябрь (Октябрдин социалистический революция гъалиб хъайи югъ) суваринди, ял ядай югъ яз малумарун (тайнарун) патал теклиф эцигнава.

Тарихдин хейлин музейра революциядин метлеб ачухарзавай, вуч ада тергна, вуч чаз гъанатла раижавай махсус выставкай, телетамашаяр тешкилзава.

За келзавайбурун рикъел Советринин девирдин чи классикири чин къисметдикай, Октябрдин революциядин метлебдикай, адан эрзиманрикай лагъянвай бязи келимаяр хъизва.

Стил СУЛЕЙМАН:
Гъич кесибдин аялдие къел
Ийиз таз хъанац ви рикъел;
Девлетлу эхцигна къвенкъел,
Саймишнач на къутан мукал.
Вун квахъ, къей куыгъне замана...
(“Вун квахъ, къей куыгъне замана” ширидай)

Хурург ТАГЫР:
Агъ, куыгъне вахтар хтайла рикъел,
Айбимир къуне зун, нагъве къведа
вилел.
Вахтсуз битмиш хъайи зи баҳтунин
цурук
Эзмиш хъанай къанлу жаллатын
гъилек.
Эцигна гардандал ракъун залан вик,
Залумри заз я разъ къалурнач, я экв.
Рикъе хер хъанай зи, жигерар кабаб,
Гъайванрал алачир зап алай азаб...
("Хушбаҳтилин йисар" ширидай)

Нуредин ШЕРИФОВ:
Сада неда дулмани аш,
Сада чугваз датлана каш,
Агъайри лукъраз гуда лаш,
Эллар, въахъ-дуван авани?
("Авани?" ширидай).

Гъа ихътин завалрай акъатай халъди Яру Октябрь, чехи Ленинни Сталин, революциядин маса къудратлу рухвияр (Къ.Агъасиев, М.Айдунбеков, С.Киров, С.Орджоникидзе, мад ва мад) рикъивай төбикнай, абурун рехъ мягъемдиз хъуз эвер ганай.

Шагъ-Эмир МУРАДОВ:
Ульткем эл я зи ашкъидин булах,
Ватан я азад фикирин пайдах.
Пашманас течир гульгуль ава захъ,
Цуукверин юкъва са гуль ава захъ,
Дуныядин разъ я СССР чехи,
Играми диде - Ватан я ам зи -
Ватан баҳтавар, азад гульустан,
Адан са гуль я гульел Дагъустан...
("Дагълара нурар" поэмадай).

Завай чи классикири гафарал гъич шак гъиз жедач. Октябрдин революцияди виликан Россияядин империядин чуллав киклариз нур, экв, чим чукъурайди, чакай гъакъикъи инсанар авурди садавайни инкариз жезмач.

Зи гафар тестикъарзавайди хъиз, и ийкъара (30-сентябрь) "Рен TV" каналдай, "Военная тайна" рубрикадик кваз, вучиз вири дуныяда къе Советрин Союз рикъел хульватла, вучиз алай аямдин же гъилприни (неинки са Россияяд) "Советрин къайдада" яшамиш хъуниз къвердавай артух итихъи изватла, веревирдзай махсус передача (къалурун) тешкилнавай. Имни, виликан йисарив гекъигайла, къетен цийивал я. Яни Октябрдин революция, адан эрзиманар квахънавач, я квадариз хъунни мумкин туш!

А къалуруна суалриз жавабар гузай гафбур жегъиль алимар, яратмишунрал машъулбур, яни фагъум-фикардик цийилла къвалахиз таззвайбур тир. Абуру къейд авурвал, социализмдин эрзиманар квадариз тахъунин асул себебартайнбур я.

1. СССР хътин ульткем 300 миллиондив агақына ағылай яшамиш жезвай, 200-далай гаф чаларал рахазвай. Амма садани им ви чал, ам зи чал я луѓузвачир. Яни вири чалар чирзавай, квадарзавачир...

2. Инсанар гуя "коммуналкайра" яшамиш жезвай, са умывальницидикай, са кухнядикай, са дегълиздикай менфят къачувай. Амма садрани къал хъана аквадачир... Виридаз вири аквазвай, са фикъирдади, са шартаралди яшамиш жезвай. Нефс авачир...

3. Келун - пулсуз, сагъламвал хъун - пулсуз, санаторийиз, курортзин фин-пулсуз, яшамиш жедай чка - пулсуз... Мажиб - вахт-вахтунда... Гъар са хизандихъни пудалай тимил тушиз аялар авай! Пакадин югъ мадни хъсанди жедайдахъ инанниш тир...

4. Вири чи фильмайри, театрри, концертри, передачайри вуч артух къалузавай? Халъкарин дуствал, стхавал, садвал, архавал!.. (Телепередачада "В бой идут одни старики", "Мимино", "Отец солдата" кинофильмайрин сюжетар къалурна).

5. Ватандин Чехи дияведа Чехи Гъалибвал къачунин асул себебини чи халъкарин садвал, дуствал тирди мад сеферда раижна... Эхирдай хкудай къилин нетика - Октябрдин революция, ада арадал гъай Советрин Союз хътин государство чипхъ садрани гекъигун тахъай, я тежедай хътин Чехи вакъиаяр хъанай. Садрани тахъай хътин гъахълувал авай, анжак умъмур тестикъарзавай ачух общество ва къурлуш. Ам чукъурун вирибур патал бедбаҳтвал, ақвальтай усалвал, виляй аватун хъайди садани чуңуњазвачир... Къе дуныяда къиле физвай мусибатар ява кардин шаъидвал я.

Эхиримжи суал ихътинин хъана: "Ахътин общество, къурлуш чукъурунай вуж тахъирлу я?" Жавабни хгана: "Жувавай жув хъуз тахъай чун!" Уълкведин къене хайнар гаф хъана..."

Им, заз чиз, ақвальтай хъсан таъким, насиғъат гун я. Гилани чун чукъуриз кълани бур тимил туш. Хуъз тахъайта?

Чи газетдин даяхрикай

Мердали ЖАЛИЛОВ

Эхиримжи вахтара карчиликийни карчирикай тимил хъизвач. Амма гъакъикъи карчирикай...

Зи ихтилат вичикай чи хейлин СМИ-ра эхиримжи вахтара тарифдин гафар луѓузвай бажарагълу хва - карчи, чи газетдин дамахлу ва гъакъван вафалу амадагрикайни сад, Каспийскда кардик квай 5-СМУ-дин генеральный директор, РД-дин лайихлу эцигуннардайти Фридон Магъарамович ШАГЪ-ПАЗОВАЙ я.

Адан чехи алахъунрин нетика яз, мукъвара Мегъарамдхурун райондин Приморский хуъре 140 аялдиз чка ва алай аямдин вири истемишунриз жаваб гузай шартар авай школа ишлемиш вахкайдалай къулухъ и коллективдин тіварунихъ гъукумдин-

дихъ галазни таниш жедай, вичикай къенин аямда 5-СМУ-дин генеральный директор, лап лайихлу эцигуннардайти хъанай Фридон Магъарамович мумкинвал хъана. За и кардал дамахзава.

Магъарам халудикай ам чидай вирибуру луѓудай: "Фу гайи хва я халъдиз..." Дугъриданни, Магъарам Мегъамедхановича и районда Гилийрин, Къепир-Къазмайрин, Билбил-Къазмайрин хуърера лап къуватту майишатриз ("Ленинский", "Мирный", "Гъалибвал" совхоз) регъбервал гана. А майишатар чеб арадал гъана. Райондин хуърун майишатдин управлениндын къиле авай йисара районада санлай хуърун майишатдин хел арадал атуник еке пай кутуна.

Зи вилик М.М.Шагъпазовай жува хъбей чехи очерк авай газетдин нумра ква (1999-йисан 11-март).

Магъарам Шагъпазов

Фридон Шагъпазов

Бубадал атай хва!

ни адетдин инсанри луѓузвай хуш келимайри, шак алачиз, чак, "Лезги газетдин" редакциядин коллективдик, генани артухан шадвилинни дамахдин гъиссер кутазва. Гъикъ хъи, а коллективдинни чи шадвилер, агалкъунар чна санал къейдзавайди я. Эгер са гъикъ ятла къевера гъатиз хъайтия, 5-СМУ-дин къумек чав гъа гъиле-гъилди агақъазва.

Фридон Магъарамович къиле авай коллективди гъам Каспийск шеърда, гъам макъранли къевердай ташъунал тажуб жезва зун", луѓудай регъметлуда, гъайиф чуғуниви.

"Илимдин ахтармишунар - зегъметдин гъунарриз!" - лишандик кваз къвалахазавай чна..., тикрардай генани.

Къепирин хуъре ("Мирный" совхоз) М.Шагъпазован девирда 700 гектарда узъумлухар, 500 гектарда емишрин цийи багълар кутуна. 750 тонн емишар хъуз жедай бузхана, емишрик миже хууддай зурба завод арадал гъанай... Совхозди Урасатдин чехи шеъррин карханайрихъ галаз алакъяр тайнарнай. Иней аниз хуърун майишатдин сурсытар, анын таҳта-шалман ва хуъре авачир маса материалар, тадаракар гъизвай. Бес гила?..

Магъарамдхурун районда алатнавай 20-25 йисан девирда, авайбур тергна, гила мад цийи багълар кутаҳазавай чекирилди. Авай девлетар тарашуниз рехъ гайи бязи рухвайри гилалдини чими идараира хъультул чекирилди.

Магъарам халудивай ихътин керематар иливариз жезвачир. Ада лагъай эхиримжи келимаяр ақвъан йисар алатнаватлани, мад сеферда тикрарзава: "Билбилви Шагъпазан Мегъамедханан хва Магъарам инсанрин камалувилихъ къевелай агъунва. Вилер аваз, буъркъув, япар аваз, биши хъун дузы туш луѓузва лагъ за, эгер газетда хъиз хъайтия..."

Ихътин бубадин хъци къе са Каспийск шеър, са Магъарамдхурун район въа, винидихъ къейднавайвал, республика авадан хъунник вичин чехи пай кутазва! Буба хъиз, амни къенин шартарда инсанриз къвалах, яшайшдин шартар, фу, михъ умудар хъунин, артухарунин къайгъурик ква. Эхъ! Гъакъя!

Тарифарда вирида:

- Къегъзл хва я Фридон!
Таъсиб хъунин гуъзгу я,
Лезгирикай Лезги я!..

Чехи Лезги Хва я ам! Сагърай ахътин вири рухвайри рушар!..

Чаз “вагышияр”, “чапхунчияр” лугъузтай Рагъакидай патан “цивилизованный” ульквейри агъзур йис идалай вилик, тек са чеб дуъз рекье аваз виликди физвайбур я, дуньядин амай халкъар вири Чилеп алай девлетарни галаз чипиз - Рагъакидай патаз табий хъана кланзавайди я лугъуз, чапхунчивилин дявеяр тухуз эгечина. 1163-йисуз шведар урусприн чилер къяз эгечина. Ахпа Тевтондин ордендин къушунар, Римдин хаш алайбур, венгерар, полякар, литвавияр. Гаф кватай чкадал лугъун, XIV асирдин эхирда Литвадин члехи княжестводин чилерин 90 процент уруссинбур тир. Полякрин къушунар Москвауда хъана. Наполеона, визит Италиядин, немсерин, Австриядин, Польшадин, Швейцариядин, Бельгиядин ва Европадин маса ульквейрин къушунарни кутунвай француздарина, Москва къуна, шегъердиз цай яна. Амма уруссин армияди, къувадзар кукварна. Наполеон беябурчивиледи Россиядай катна. XX асирдум авуз фашистрин къипел вуч атанатла чи рикъепт хъ-сандиз алама.

Абдулафис ИСМАИЛОВ

ЯРАКЪДАЛДИ, дяведалди Россияядал төм гъиз тежедайдан гъавурда акыр душманри гила адаз акси маса къайда жа-гъурна, ишлемишзава. Россиядихъ галаз цийи, “къай дяве” ЦРУ-дин директор хъайи А.Даллесан (виридаz малум тир) пландал би-неламишнава. И “дяведин” мурадни урус цивилизациядин, чи обществодин дидбдин къа-дакъар тир марифатдинни ахлакъдин, руьгъдин ивирад: гъахъувал, ватанпересвал, кол-лективизм арадай акъудуникай, руьгъдин игътияжрин чкадал къадарсуз чехи девлетар, тух тежедай пичи нефс, индивидуализм вилик ку-туникай ибарат я. Пул, пул, эвени-эвел - пул! Гъа им я абурун уьмурдин макъсад.

Амма пулдихъ инсандин лап чөхи тах-
сиркарвилер иийз тадай къуватни ава. Бес-
гимищдин са 30 абасдихъ (шекел) Иса пай-
гъамбар маса ганачирни... Аллагъди инса-
нтар дүз рекъел хкун патал чилерал рекъе
тунвай векил. Пайгъамбар адан виридалай-
ни рикл алай сухта Ягъудади (апостол Иуда)
маса гана. Иса пайгъамбардиз виликамаз
чизвай вичиз мус ва тайндаказ ни хаинвал
ийидатла. Амма ада кысмет тирвал къабул-
на. Иудадин эхирни пехир хъана: ада вичи-
вич күрсарна.

Пайгъамбардиз икъ хайнвал авун - им инсаниятдин тарихда виридалайни раиж, къадар авачир къван чехи коррупцияндин дувшушъ яз гъисабзава. Къве агъзур йис идалай виллик хъяйи кар за авилияй рикъел гъизва хъи, заз къенин чи коррупционеррин краиракай Иудадин хайнвилин ухшараар къвезва. Хайнвал ийизва Россияядиз - чи Ватандиз. Хайнвал ийизва кесиб жезвай халкъдизни Президент В. Путиназ.

КОРРУПЦИЯДИН тарихдин эвэл дэгээр заманра ава. Вад агъзур йис инлай виллик Рим пачагълугъдихъ галаз гъамиша бягъсина хъайи, а девирда виридалайни дев-леттуу, гужлу Карфаген пачагълугъда, грек-прин тарихчи Полибийди кхъизвайвал, государстводин къуллугъчивилин чкаяр ачуудиз маса къачузвай: ни гзаф пул гайитла, гъада-кай къуллугъчини жезвай. Төлбии яз къул-лугъдал атанвайда вичи гайи пул, улькведин итижар маса гана, государстводин “сандух-дай” артухни алаз вахчузвай.

Вичин девирда агъзур ыисалай гзаф вахтунда лап девлетлуу ва гужлу пачагългүй хъайи Византиядан къуллугъар маса къа-чузтай. Ахла къуллугъичиди, ришветар къачуналди ва халкъдивай алаба налогар къватынади, вичин девлеттар артухарзвай. Гүльб-уынлай гъя ихътиин къайдаяр Римдин Республикадани мягъкем хъана. Османирин пачагългъуда (гилан аямда Түркия) Юкъван асирара ва гъульб-уынин девирра коррупцияди ма-санра таҳъай хътиин жүрэда цүйк ахъяйна.

Чехи пачагългътар хъайи Британиядза ва Францияда къуллугъчийри я регъуввал, я кичевал авачиз ришветар къачун адедтиз элкъенвай. Иллаки Чехи къуллугърал алайбуру. Икъ, месепа, Наполеонан гъкуматдин министр хъайи гзаф амалдар, чилерин кланикай фидай хътин фендигар Талейранада императордин къаомвиллик экечиз кланзавай Европадин уълквейрин пачагъривай ришветар къачузвай. Императордин патав физ ва я ислягъвиллик икъярар кутъуниз кланзавани? Талейраназ ришват це. Францияди и ва я маса

Чи сұғыбетар

ЦИИЙ шегъер Петербург эцигунрин ківалахриз рөгъбервал гузвойдиша шегъердин сад лагъай губернатор хъайди Меньшиков тир. Пачагъяди азас пулдун чехих тақъатар ахъязавай, амма абурун са пай Меньшикован сандухриз физвай. Императорди и кардиз са акъван фикир гузвачир. I Петроди Меньшиковаз “чүньюхунар квай, амма вазифалу тир вичин эрчли гыл” лугъузтай.

Узлукедин тахтуниз II Петр атайла, Меньшиков сувгуынди акъудна, адавай вири чилер, девлетар вахчуна: гъа жергедай яз сал шумуд миллион манат къизилдин нагъд пулуп пуд сандух багъя шейэр, 105 пут михъи къийзилдикай гъазурнавай къаб-къажах.

Император I Петр (Меньшиковак хуярь начтлани), Иван Грозный хыз, коррупциядых галааз kleевелай женг чуугур регъбер хана. Амма пачагылгуда, дульнядин амай улквейра хыз, чуныухунрин виллик пад гульбүйнин дөвиррани къаз хъанач. Инал тарихдин къве дөвилл рикъел ххиз Klanзава. Пачагъ I Николая вичин хва, гележегдян император II Александри драз лагъанай: “За фирирзавайвал, вири государства анжах чна къведа - зани вуна чуныухзвавач”. Генерал-адъютант И.Фролова шағыидвалзавайвал, I Николая полициядизил ришвет къачун тийизвай губернаторар вужкар ятла чирунин тапшургъ гана. Вири империяда ахътинбур анжах къве кас жагъана: Киевский

кредитарни), члехи заказар гана. Карханайри лагъайтla, Россиядиз маса гузтай яракърин къиметар 25-30 процентдин багъя авунайл гъери, гъич са заказни тайинарнавай вахтара къилиз акъудзавачир. Россиядиз рекье тваз-вай продукцияни нукъсанар квайди тир. Месела, тупарин лульеяр хъйткъинзавай, баруут ва маса сүурсет ерисузди тир. Муъкуь пата-хъай рапхайтla, Урсатдин карханайрин иесий-ри яракърин, дяведин тадараракрин ва алат-рин къиметар къаларсуз багъя авунчай.

рин кынгыр тар көддөрсүз бағытташып, АДЕВИРДА “откат” лугуздай гаф ишилде-зар тамамардайла, гыл миҳы тушир чиновники бюджетдин пулар чүнчүлхайдың гаф къе-нин хыттын “схемаяр” түкүүрнавай. (Меген, къе-чаз аквазаччи, образованындин, медицинадын-ва государстводин маса идарайриз тадаракар гылкыл къячузваты, реекер къир цана түкүүр-дайла ва маса эцигурнал гыккынан пулар гыни-низ физваты?). Пачагылгудин гаф ихтиян къул-лугучирий, промышленники чипин хийир патал Ватандыз халис хаиндал ийизвай. Ингээ ёлави-ляй фронтда Россиядидин күшүнүр мекилья, гишила ва гыллыре яракъ аваачыз амуккына

Гъса са вахтунда дяве давамарун патал пачагъдин гъкуматди къецепатан уълквейрайвой мадни гзаф буржар куна. Абурукай са къадар таъватар, гъелбетда, лутуйрин жибинриз физвай. Пачагъдин гъкуматдилай къене пата ақалттай наразивителерин нетижака 1917-йусуз Россияяда къве икъилиаб хъана. Империя чкана. И вахтунда немсерин къушун Петербург-див агаъздавай. Большевикрин гъкумат Германиядихъ галаз Россияядиз зарар аваз ислявиилин сепаратный икъярар кутлунунизм мажбур хъана. Уълкве саки 50 млрд. манат государстводчин бурж алаз дяведикай хкечна.

1922-йисуз (апрель-май) Италиядин ше-гъер Генуяда 29 государствовдин иштираквал аваз конференция кылые фена. Анал Антантади Советтин Россиядивай даяведин йисараачи уылкведал хъайи буржар вахкун истемиш-на. Вичин нубатдай яз советтин делегация-дин кыил, къецепатан каратин министр Г. Чиче-рина лаъбана хы, даявда Антантади (а йисараачи Россияни Антантадин член тир) авур вири хар-жарин 54 процент Россиядад гъалтзана. Уру-сатдин гъукуматди 20 млрд. манат (къизилдин) пул харжна, къазанжияр лагъайтла, ан-жак маса патаз фена. Инкъильабдин нетижада арадал атай цийи Россия союзникриз күквариз клан хъана, амма алакынч. Гъа и кардалди абуру цийи Россия Антантадин вилик вири мажбурнамайрикай азадна. Англиядин пре-мьер-министр гафунал klevis акъвазнавай. Чичерина адац жаваб гана: “Будьте откровен-ны, мистер Ллойд Джорж, Антантади хотела сокрушить новую Россию. Ей это не удалось. Мы квить”. Гъар гъыккىятлани гүтьүүнин йисараачал алай күльгэне буржарин месэла са жузыр тууктууриз хана: абтур саки вири вахканы

A **MMA** (гила дикъетлу хъух, газет къелзавай гъурметлуди) а девирда къецепатан государствояр чебни Россиядиз буржлу тир эхир. Чи рэгъберри а бурж вахкун истишишавачир. Верховный Советдин депутат хъай профессор Владлен Сироткина чираивал, 1914-1919-йисара США, Европадин улькеяр ва Япония Россиядиз буржлу хъунай чавай (экспертрин гъисабунралди) 100 млрд. доллар истишишиз жезва. Анжах истишишдай кас хъанач. Вучиз? Белки, себеб “чинебан яракь” - коррупция хъянатла? Им 90-йисар тир. Гыч садранти тахтай хътин коррупцияди, экстремизмди, терроризмди гъужумзвай, Ватандин итижар ачухдиз, лап ачухдиз маса гуз хъайи йисар. Рағъаклийдай патан стратегри шадвалзувай: “Виш им-сарапди садавайни мұтұльғариз тежезвай Россия къармаха гъатна”. Амма абурун шадвал яргъалди давам хъанач. Тикрап хъийин: Россиядин Президентвилин күуллугъдала Владимир Путин атана. Ада Россия къутармишна, Россиядин душманрин пер хана.

Чинебан яракъ

лийрин арадай девлете авай ксар жагъурна, абур бульгъенрик кутуна, тапан “делояр” түкүүриз, тахсир квачирбүрни вичиз ришвет гунуз мажбуразавай. Плещееван эхир түкъүльди хъана: агъялдиги ам къван гана телефон

Идалай гүгъульниз пачагъ Алексей Михайловича ришвэтбазвилин вилик пад күн патал көлөв серенжемэр күабулнатлани, коррупция төргийн хъанац.

Государство идара авунин карда ришвет-базили гыкъван деринизр дувул янаватла акурла, Россиядин тахтуниз атай пачагъ I Петр мянгытел хъанай. Ада сифтебурукай сад яз аннамишна хъи, коррупцияди уълкедин бюджетдин клан хкудзава ва общество чукурунал гъизва. Пачагъди коррупциядин вилик пад къадай са шумуд указ къабулна. Ада ришвет къаучур къуллугъчидиз суддалди къиникин кар атлунин гъакындей вичин kleви дуст, "эрчи гъиль", къумеки ва ихтибарлу кас князь Александр Меньшиковах галас мес-пяя азунай. Тарихийин гафарай, "эрчи гъиль" -

лят авунаи. Гарихчирин гафараи, “эрчий йили” пачагъядиз лагъана: “Ак! авуртла, Күн къуллугъдай кас авачис амукъда”. Князди дүз лугъузтай, вучиз лагъайтла пачагъульгыда виридалайни чехи коррупционер А. Меньшиков вич тир. Амайбуру ададай чешне къа-чузтай. Александр Даниловичахь күшүнлиз регъбервал гудай Чехи бажаргы авай. Тарихчирин лугъузтайвал, Кеферпатан дяве-да нубатдин шегъердал гъужумдалди вилик Меньшикова аниз вичин векилар ракъурза-тай шегъерэгълийрин вилик шарты эцигза-тай: мағълуб хъайи шегъерда аскерри тара-шунар тавун патал виликамаз пул гана клан-да. И къайдада къа-чузтай саки вири пулар ада вичиз тазтай.

губерниядин губернатор И.Фундуклей ва Ко-
вендин (гилан аямдин Каунас) губернатор
А.Радищев (машгүр писатель, “Петербург-
дай Москвадиз сияньт” ктабдин автор Ради-
щеван хва). Пачагъди и кардиз артух фикир
ганач. Ада анжак ляъана: “Фундуклея ришве-
тар вучиз къачувзачта, гъавурда акъазва. Ам
гзаф девлетту я. Бес Радищева вучиз къачувз-
вач? Икъ яз хъайила, ам даг намуслу инсанъ”.

ТАРИХ чирзавай са жерге авторри кхызизвайвал, эхиримжи император II Николаян девирда, иллаки дявеирин йисара, ришветбазвал а кыл авачир къван геңгеньш хъана. Мадни къейдзава хъи, Япониян дихъ галаз дяведа ва Дуньядин сад лагъай дяведа урусрин армиядихъ гъалибилер та хъунин зевелимжи себебрикай сад интендан твилин къуллугъда ва гъакнди далу пата бюджетдин пулар варазара авунар, коррупцияди мадни виниз кыл хажун хъана. Душманан диз къуллугъзавай “чинебан яракъди” - коррупцияли, вичин кар акказвай.

Япониядъ галаз дяведик экеч¹далди вилик лап гужлу государство яз хьайи Россиян ядин империядин дережа дяведилай гульъ унлиз агъуз аватна, адан къецептатан политика маса улквейрилай аслу жез башламишна Къенепата лагъайта, ришветбазвилис къиль янавай, амма кар бажармишиз алака тийиз-вай чехи къуллугъчир акваз, инкъилабдин гульгульар, гъерекатар гурлуп хъана.

Гъа ихътин шартлара Россия Дульньядин сад лагъай дяведик экеч¹на. Вичиз бес төр жезвай дяведин сүурсет, яракъар, герен тадаракар гъазурун патал ада, Рагъак¹дай патан карханайриз, виликамаз пул ахъйнай (гъа гъисабдай яз и улквейривай къачунтай).

(КъамJ ама)

Иззет Шерифован - 90 йис

“Аслан дайм ксанайтла...”

Мерд АЛИ

ИЗЗЕТ ШЕРИФОВ... Заз а кас патавай аквадай мумкинвал са шумудра хъана. Ацай якъарин, юкъван буйдин түкмек итим “мирес” лугъуз рахадай. И кардалди ада вичин ери-бине (ата-бубаяр) къадим Миграгърин хуърий тирди къейд иизвай.

Гъакъикъатдани ам Миграгъя исятдани машгъур Шерифрин тухумдин векил, чехи шаир ва инкъилабчи, лезгийрин советрин литературадин диг кутурбурукай сад тир Нуреддин Шерифован хизанды дидедиз хъана. Нуреддинан бубаляр лагъайта, гъеле XVIII-XIX асирра Къубада, Гъундузкъепеда бинелу хънвай. Нуреддин вич Гъундузкъеле хуъре хана. Анаи Бакудиз, масанриз акътна. Эхирни Кълар шегъерда вичин муг кутуна. И мука гележедин шаир, хъсан педагог ва тешкилатчи, лезгийрин “Садван” гъерекатдин реъберрикай сад хъайи **Иззет Нуреддинович ШЕРИФОВ** къвачел акъалтна.

Иззета Кълара юкъван школа (урус чалан), Бакуда Азербайжандин М.Ф.Ахундован тъварунихъ галай чаларин институт акъалтарна. Адалай къулхъ хейлин йисара Кълара муаллимвиле, райОНОдин инспекторвиле къвалахна. 1963-йисуз ам Сумгайтид кузы хъана. Ина ГосНИИ хлорпроектдин филиалда илимдинни техникадин информациядин сектордин начальник хъана. Инал вич-вичел сувал къвевза: шаир, шайдин хва, чалланни литературадин муаллим “хлорпроектдин” лабораториядиз тъник акътна?

Девирди инсан ихътин гъузлемишни тавур камар къачуниз мажбурда. Кълара аялриз урус чал ва литература чириз, ахпа школайрин инспекторвал ииз, Иззет Нуреддиновицаз акуна хъи, Кълар районда, гълкъи Азербайжандани, лезги мектебра лезги аялрайвай хайи чал чириз жевзач. Лезги шаиррин ктабар чапдай акъудай чка авач. Ада вичи къхизвай эсерарни дафтаррани книжкайра амукъзвай. Гъа ихътин шартара ада рагметлу Забит Ризвановахъ. Ядулагъ Шайдеавахъ, Лезги Няметахъ ва масабурухъ галаз санал Кълара “Рикли гаф” къвалил тешкилна ва чин гъилин хатларин журнал акъудиз башламишна.

Ихътин дердисервиял экъеччун патал Иззет Шерифов Бакудиз

мукъва тир Сумгайт шегъердиз фейдал шак алач. Пуд йисалай ада Бакуда лезги чалал вичин сифте ктаб “Тиб-таб”, лугъудайвал, сифте “чубарук” чапдай акъудана. Ам куль-куль баснийрикайни тешпигърикай ибарат я. Бакуда ихътин ктаб лезги чалал акъудун а вахтара игитвилиз барабар кар тир. Иззет Шерифова сифте яз Бакуда, Къубада, Кълара, масанра авай лезгийриз Азербайжан патани хайи чалал ктабар акъудиз жедайди чирнай! Гъа члавуз ада вичин буба Нуреддин Шерифован ктабни (“Чигедин стъл”) чапдай акъудна (1966-йис).

“Тиб-таб” ктаб зази дуст, вичин вахтунда Сумгайтда къвалахай Ярагъ-Къазмайрин юкъван школадин муаллим Ибрагъимов Шамсудинан къвале акуна, келна. Гъар са чал лап къешенг кълубда аваз, вакъайрикни насильтатрив ацурна, кълдайбур тух жедайвал дуъзмушнавай и ктабди, вич гъвечиди ятлани, еке таъсир ийизва. Зи дустуни ам гъавиляй вичин къвализ атай вирибуруз кълзай. Шамсудиназ а ктабдай саки вири чалар хурайл чир хънвай. Ингье сад:

Гагъ-гагъ рикъел чуру сяты
Чуру хиял гъиз хъана.
Гагъ акъвазиз, гагъ явшадиз
Гъа виликди физ хъана.

Гъекъ ятлани, вахтуникай
Ада хъелна, акъвазна.
Вич къвазайла, а сятыз
Вахт къваздайди хъз хъана.
Ачухдиз, михъ лезги чалал
Хъенвай и басняди гъар сад лавъ¹
Гъавал авун герек туширдан, датла-
на вахтунихъ галаз санал виликди
Еримишун лазим тирдан, валайни
Лап вакъблубур, кар алайбур авай-
дан гъавурда твазва. Иник михъи

Аслан ксанваз акуна,
Адан вилик, кичела, члар
Вельезавай гъайванри къе
Къулерезавай, элкъурна цлар.
Умънур пеш хъиз, зурз-зурзаз
Фейи Къуэрз аквадамаз
Тама авай и хвешивал,
Ахъа хъана адан мез-члал:
- Ахварик кваз тълърай вичиз
Вири дуънья - вил ацур къван.
Ксанайтла дайм Аслан,
Гъикъван азад жедай Ватан...

Верг

Цацар рипер хъз авуна Вергеди,
Вине къуна къилвекъериз мурмурна:
- Жаваб гузач душмандиз къу
жергеди,
За хъз хци, кудай цацар акъурна.
Эгъ, ферсузар!..
Ем жезва къун гъар какатай
гъайвандиз.
Мус экъечиде къун викъегъ яз
майдандиз?!

хъверни, хъутигул айгъамни, дерин манадин акул гунни квачни мегер!

Ингье маса басня:

Цацар рипер хъз авуна, вергеди,
Вине къуна къил, векъериз
мурмурна:
- Жаваб гузач душмандиз
куй жергеди,
За хъз хци, кудай цацар акъурна.

Эгъ, ферсузар!..

Ем жезва къун гъар акатай

гъайвандиз.

Мус экъечиде къун викъегъ яз

майдандиз?!

Гъа и члавуз къашкъа гамиш

атана,

Такабур верг ялна кланяи атлана.

Им тариҳда машгъур Эзопан чал тушни бес! Урурсин басняирин чехи устад Иван Крылован чалар хъиз къелиз жезва. Иззет Шерифова лезги басняирин жанр вичин вахтунда лап виллик тухвайдал шак алач.

Гъайиф, Азербайжан пата зэгъмет чуѓваз хъайи гзаф маса шаиррин хъиз, Иззет Шерифован къисметни агъурди хъана. Лезги чал ва литература мектебра чирунин, Самур вацун а пата авай лезгийриз чипин ктаб-газет акъуддай мумкинвал гунин, лезги культура хънин ва виллик тухунин месэлэяр чадилай юзуриз алахъай вирибурул миллиетчидин лакъаб алкъуриз, абурун геле къеќвэз, гъикъван ксарин эхир-пехир авуна...

Иззет Азербайжандай Дагъустандиз экъечуниз мажбур хъана. Вични “перестройкадин” сагъири виликан битав чехи улькъе тахъай мисал авуна, гъакъни дарвиле авай лезги халкъ государствойрин сергъяти мадни дарвиле тунвайла. Ада Дербентда вичин къвал-югъ кухтазвай. Амма рикъиз акур къван дердисервилери ам фад умъурдивай авуна. Сурни касдиз ина къисмет хъана.

Иззет Шерифован къул алай “Тиб-таб” (1966-йис), “Къудар” (1980-йис), “Аслан дайм ксанайтла” (1993-йис) ктабар ва хейлин шинрарни макъалаяр, веревирдер ама. Яни им шаир чахъ галама, адан рульдигъи чаз къуллугъзама лагъай чал я.

Ажеб жедай, рульдигъиз къеви лезги рухвайрини рушари чехи шаирдин - басняирин устаддин юбилей Дербентда, Кълара, Миграгъя, Махачкъалада, я са маса къулай чекада къванини тешкилнайтла...

Гъа и члавуз, къашкъа Гамиш
атана,
Такабур верг ялна кланяи атлана...

Сефигъ кицлер ва жанавур

Сефигъ кицлер ва Цларак, Рагъвац
Вягътедавай хипер тунна,
Сас гуз хъана сада-садаз.
И кардикай хабар къуна,
Жанавурди къласна плузар:
- Кицлер кукъун язи сувар!
Аквадамаз къурак хипер,
Крчар элкъвеи еке са гъер,
Адан сивый авахъна гъер.
Жанавурди гъахъна къурак,
Гъална хипер вири къеңел.
Нубатдалди тубд бамишиз,
Садни тунач ада къвачел.
Ахмакъ кицлер пакамалди
Элъукъна, чеб авуна мур.
Къвализ пелеш хкведамаз,
Абуруз буш акуна къур.

Къульхуър Саидан - 250 йис**Гъаким Къурбан**

Гъай тахъай гъарай

*(Романдай чIук)**(Эвл 29, 31-35, 39-41-нумраира)*

Мурсал-хандин межлисдиз теклиф Варазаназни Саидаз атана. Ашуку къве рикли хъана: “Фидани? Тефейтла, за жувак тах-сир квайди субтарзава, - рикъел хандин нуъкердихъ галаз хъайи къайи рахун хтана... - Вучда?”

- Гъульяъдивай жағыдайди агъу я, хва, вун Мурсал-хандин къвализ фимир, - минетна дидеди.

- Чан Саид, вун аниз фимир, зи рикъи са пис кар гъиссазава, - тавханада Дилбер гъульпун хуруп гъвханы.

- Ана чехи межлис жезва. Чуран шегъердай сазандарриз ша лагъанва... Ашукирин къизгъин акъажунар жеда. Вуна са фикирни мийир... Захъ галаз жегъиларни къвезва, зун тек туш, - ада паб секинарна.

.. Балканаар Ниязан гъаятдал туна, чуңгъур гвай Саид къиле аваз, Къуынхуъррин пуд жегъил Яргъи парудихъ фена.

- Межлис гъеле башламиш хънвач, - къапудал алай нуъкерди жегъилар куҷедал туна, Саид къенез ахъйана. - Ашуку Саид, вун ханди вичин тавда гъузлемешзава.

Саид къатлайвал, гъаятдик еке гъерекат квачир, амма цай хъувунвай. “Белки, зун фад атун хънатла? Мугъманар гъеле агакънавч жеди...”

Къвед лагъай нуъкердини ашукъ хандин тавханадиз ракъурна.

- Салам-алейкум, хан! - Саидаз тавханада Мурсалан папар,

Къудуцл азакуна, ада бикейризни икрамна.

- Алейкум-салам, ашукъ, - хуш авачиз жаваб гана Мурсалы.

“Вучда и къурмасхадиз? Эмир ганвайвал авурайни нуъкерри?”

- ам гъеле хияллую я.

- Ви кефияр аваз аквазвач хъи, вун сагърай? - жузуна Саида.

- Зи кефияр вун хътина дустари чурузава, ашукъ, - жезмай къван секиндиз лагъана ханди.

- Ам вуч лагъай гаф я?! - Саидан рикъел вацун къерел хъайи душушиш таңана. И арада ракларай гъа нуъкер атана, хандин къувнувай агъйнидаказ акъвазна.

- Гафар гзаф ава, - хан вичин тахтуна ацуқънава, Саид адан къяншарда акъвазнава.

“Мурсалаз аз ацуқън теклифзавач, - рикъиз таклан хъана ашукъдин. - Идан къаст гила вичин папарин вилик зи чин ярун яни!”

- Лагъ, хан, за яб гузва.

- Исятда за вав лугъуз тада, - тулькуъл хъверна.

- Мурсал ханди лугъуз тадайди я, - Къудуцлан гафарал папар хъуърена.

- Ам иной квадра! Цура тур! - эмир гана Мурсалы.

Чехи нуъкерди Къудуцл къамалай къуна, тавханадай акъудна - мад кваса иниз хтанач.

Тавханада лал къенва.

- Зав, Саид, ви са манидин чалар агақъна... Вуна ана хам алаж лугъузвай душман вуж я?! - жузуна Мурсалы.

- Халкъдиз душманар тимил авани, хан? - ашукъди вичин фикирда къеңепатан душманар авайди лагъана.

- Зун гъавурда ава... Гила къвед лагъайди: фицекъра вучиз вун зи папариз ягъсузвиледи килигна?! - гъарайна ханди.

- Таплар я...

- Вуна вуч лугъуда? - хан чехи нуъкердихъ элкъвена.

- Хан, вун сагърай, Саид ви бикейриз ягъсузвиледи килигна, - тестикъарна чехи нуъкерди. - Валлай, заз зи вилералди акуна.

- Им буъгътен я, хан! - гъарайна Саида.

- Мад, Саид, вун чарадан папариз килиг хъийидач! - атлаз-атлаз лагъана Мурсалы. - Эвера нуъкерриз! - ада чехи нуъкердиз гъилин ишара авуна.

Рак ахъя хъана, гъасятда къвал мух гуз хвенвай хътина зуртулай ацана. Абур пехъи вилералди ашукъдиз килигиз акъвазна.

- Саид, къе гъа гъасязуз вилер акъудда! - малумарна Мур

Жавабдарвал - гъар садан хиве

Ш.ШИХМУРАДОВ

ТИЕБИАТ - чун элкүүрна күунвай алем, дүнья. И кыл, а кыл авачир, датланы гье-рекатда авай ам санал акъвазнавач - деги жезва, виликиди физва. Инсан, адан фагъум-къанажа, къанмишун - къатунун, акъул-камал төбиатдин виридалайни чехи кылини агалкүн, инсаният адан къетлен, махсус пай я. И вири чехи алемдиз къуват-къудрат ракъинин нурари гузва.

Төбиатдин эвлед-белед, виридалайни надир яратмишун тир инсандын хиве чун элкүүрна күунвай дүнья хүнин, гележеддин несилирвни саламатдиз, яшамиш хүнүз ярамыш авайды яз агақтарунин жигъетдай еке жавабдарвалин ава. Яни къенинди - къе, пака вичиз гыккын къандатыны хүй лугуз эгечина виже къвезвач. Дүньядин ульквеяр, гъа жергедай яз Россия, чи республикани гъар са рекъяй, гъелбетда, виликиди фин, инсандын герек шей, продукция гъасилун лазим я. Амма экологиядиз, Чилиз зиянар, хасарат-вилер гуналди - вай, къанажагъулдаказ, хъсан - пис алцумиз, акъуллудаказ. Төбиатдин хатасузвилин, ам саламатдаказ хүнин режим, къайдаяр вири дүньядин майданда арадал гъун, яратмишун, абурул вирида къевелай амални авун гзаф важиблу я. И жигъетдай, гъелбетда, и чавалдини талукъ са жерге къарарап, законар къабул тавунани туш, абуру и рекъяй талукъ тир органар, къуллугъар, тешклатар арадал гъунин бине тешкилна. Гъайиф хъи, вири дүньядин майданда а режимдад, законрал, къайдайрал амалзаявач.

Чи улькведикай, республикадикай рахайта, хейлин къалахар къилиз акъуд тавунани туш, Экологиядин ийсуз абурук генани гье-рекат акатна. Кылди къачуртла, зирзилдин хъурттар тергзыва, абуру гъялдай карханаяр эцигунин къайгъуйик ква. Кефер-патаң муркын океанда авай са къадар островар анра са шумуд цүд йисаралди къатын хъанвай къван ракъун чөлөгрекай ва маса зирзибилиркай михъна, и кар давамни жезва. Надир Байкал вирин экологиядин саламатвилиз талукъ яз серенжемар къабулзая. Хаталу са къадар карханаяр, обьектар тергзы, бязибурун зиянлу гье-рекаттин ви-лик пад къуна. Хъувуна къанзаяв крар, гъелбетда, гъеле гзаф ама.

Чаз аквазва хъи, Махачкъаладаны гъалар хъсан патахъ деги жезва. Михъивилер хъузва, күчейра, паркара, виликрай хъиз, пакетар, чаар, зирзибилиркай маса гуз хъанай. Эхъ, берекатар бул авай вахтар тир абуру.

Амма месэлэй, гъалар муракаббур яз амукъазва. Сад тир улькве ССРЧ чуклурункиди Каспий гъульдун къерхе авай государствоюри цин бассейндин патарив гый зонаяр чинбүр яз малумарна ва биоресурсар, къиметлу балугъар вагъшивиледи тергзыва, абурун тум хкатдай чкадал гъизва. Къериц-царуз гъалтзаяв балугъар къунал са къадар вахтунда хъайтлаши къадагъа эциг та-вуртла, абурун тум хкатунни мумкин я.

Шегъеррай аваҳзаяв михъни тавунвай ятари гъуль чиркинарун хци месэла тир. Къабулай са жерге серенжемар нетижада и месэладани хъсанвилых дегишвилер ава.

Гъава чиркинарун давам жезва. Адак чина гъар ийсуз 120 агъзур тоннадилай гзаф зиянлу шейэр акатзая. И чуру кардик чехи пай улакъри кутазва. Гена гзаф машинира зиян авачир кудай шейэрин системая ишлемишдай серенжемар къабулун хъсан кар хъанва.

Малум тирвал, Дагъустан залзалаир хъунин жигъетдай хаталувал авай регионрик

акатзая. Пешекарри гъисабазавайвал, углеводар (нафт) чиликай гъикъван гзаф худиз хъайтла, экосистемадиз гъакъван гзаф зиян я, яни чина тарчин жув акъвазнавай хел атгуза.

Сир туш хъи, эхиримжи цүд йисара жигеррин, нефес къаҷудай органрин азарри, зобди, чахуткади ва маса азарри инсанар гъелекун артух хъанва. Им төбиатдиз хасаратвал авунин, гъава, яд, незвай шейэр михъи-бур туширвилин нетижека я лугуз жеда.

Цин ресурсрин къадар йисалай-суз ти-мил хүнини чак къалабулух кутун лазим я. Чи дагълара виликрай гъикъван булахар авайди тир! Гила вуч ама? Гзафбур къуранва. Себеб? Дағълар къвердавай чуплах жезва. Виликрай анра тамари саки 30-38% майданар күнвайтла, гила амайди анжак ругуд процент я. Иллаки мегъүн, пипин, хъархын тарараз иснафзаяв. Дағълара чи республикадин агъалийрин 60-70% яшамиш жезва, виликрай анра экосистемани хүнин, дүзгүншүртлар тешкилун важиблу я.

Вирина гарариз майдан ачук я. Ракъини алугарзана. Инсандын бедендивай чуру гъялариз, азарриз акисвал ийиз хъжезмач, иммунитет къвердавай зайиф, азарлуйрин къадарни артух жезва.

Чи республикадикъа гегъенш майданда дагъларин ценерин берекатлу чилер ава. Ульзумлухар кутуртла, анра гъихътин ципи-цар битмишариз жеда! Вай, гадарнава, менфят къаҷузвач. Чехи несилиркай векилрин риккел аламайвал, виликрай чи дагълух районорин никлера къев сортарин къуслерин бул бегъерар битмишардайти тир, яцар квай күтэнралди цанар цаз. 70-йисара Украинаиди чинай ахътин 270 тонн тумунин техил къа-

вера авай ихтилат анжак экологиядинди тир лугъузва. Чинани гъакълык хъана къанда. И важиблу месэладал властдин вири органар, министерстvoieирияр ведомствояр, общественный ва динирин организацияр датланаш машгүл хүн лазим я. Жавабдарвал виридан ва гъар садан хиве ава. Чек-чкада агъсақъалын советтини чинин кесерлүр сес хажажуних, жемятар гъавурдик кутуних, чуру крар ийизвайбуруз миири-межер лугъуних еке метлеб ава.

Төбиат хүнин месэлайриз артух фикир гун, адан ресурсрикай дүзүвилелди, зиян тагана, менфят къаҷун, экологиядин образование гун хътиян крара къуватар, чалишиши-вилер сад авун важиблу я. Төбиат хүнин гъакъындай авай законрал амална, шей гъасилюна, яшайища экологиядин культура хажажа къанда. Законар лагъайтла, къабул тавунани туш. Месела, 1994-йисан 4-февральдиз РФ-дин Президентди акъудай “Төбиат хүнин в дурумлудаказ виликиди финин жигъетдай РФ-дин государственный стратеги-ядин гъакъындай” Указ, “Дагъустан Республикада төбиат хүнин гъакъындай”, “РД-да агъалийриз экологиядин образование гунин гъакъындай” ва мсб.

1990-ийсуз ДАССР-дин Верховный Со-ветдин сессиядларни “Дагъустан Республикада экологиядин гъаларин ва абуру хъсанарунин серенжемрин гъакъындай” месэла гъялнай. Законар къабулнани, абуру гъар сана къилиз акъудавай гъалдал датланаш гъязчи-вал авунни важиблу я. Лазим тир серенже-мар къабул тийизвай, гъалар хъсан патахъ дегишишарн патал чараяр акван тийизвай гъар са йикъя чун элкүүрна къунвай төбиат кесиб хъунал гъизвайди я.

Дагъларин гуърчегвал абурун
кукшувив гва

чуналдай, гъакъван къвед чинин къуль гана. Тухвана, чинин паласайра цана, къакъан бегъерар къаҷуз, къуль гъатта масабурузни маса гуз хъанай. Эхъ, берекатар бул авай вахтар тир абуру.

Шегъерра, иллаки Махачкъалада ма-шинрин къадар къвердавай гзаф жезва. Ин-санривай күчейра къекъвез, са патай мульку патаз элячиз хъжезмач. Нетижада гъава-вада углекислый газни руг бул я. Японияда ракъинин энергиядади фидай улакъар акъудуниз гзаф фикир гузва. Европадин са жерге ульквеира инсанар санай-саниз гзаф-гзаф велосипедлар алаз физва, икк шегъерра машинрин гъерекат хейлин сергъятла-мишна. Вирина улакъра кудай хатасуз шейэр ишлемишунал элячидай вахтар фад-лай алукъанава. ХХI асирда гзаф инсанар вахтусу пуч жезва, чуру крар, гъерекатар, гунаштар - төбиатдиз зиянар гун себеб яз.

Къецепатан ульквеира фена хтай бязи инсанри сүйгэбетзавайвал, анра виридан си-

Камаллу ибарай

- ✓ Гамфарин абур - цукквер, бағыларин абуру бегъер я.
- ✓ Дағъдизни дашу герек я.
- ✓ Дағълар къеңил хъайила, арандин бегъер гудач.
- ✓ Дағъни аран дөредин диде-ни буба я.
- ✓ Дағъ дағъ хъиз хүнни ауна къанда.
- ✓ Духтурди дарманарда, төбиатди сағъарда.
- ✓ Залзала хъана - дағълух хүррер арандиз авахъя.
- ✓ Са цуккеди бегъер гудач.
- ✓ Тар амлуда - булах къу-рада.
- ✓ Төбиат чиркинарун, адаз хасаратвал авун умур курув авун я.
- ✓ Чил иесисуз хъайила, вак тепедал экъечіда.
- ✓ Чил - хазина, яд къизил я.
- ✓ Чульдин мешреб - дағъ, дағъдин мешреб булах я.
- ✓ Төбиатдиз түш гумир.
- ✓ Намус мариғатдин баро-метр я.
- ✓ Бағълариз - билбил, дағълариз күпіл ярашыгъ я.
- ✓ Буш гафари - вай, гъакъи-къи крари төрбияламиша.
- ✓ Цаварал гүзчывал ийиз, чил фикирдай акъудим.
- ✓ Бегъер гуда, яд хъвайила, чилери; къватла вирт, гад хъайи-ла, чиженери.
- ✓ Төбиатдин ашук - билбил, ам авачир багъ етим я.
- ✓ Билбилдин сир цуккверив гва.
- ✓ Вацай тақабурлудаказ экъечайда булахдин вилик къил ағызула..
- ✓ Михъи гъава я дағъда, я гъульел, я тата жеда.
- ✓ Ничхириз киңин къуват адан ванцелай чир жеда.
- ✓ Акъуллу ихтилатдиз гъай-вандин яб гуда.
- ✓ Арандин мублагъвал дағъ-ларив гва.
- ✓ Бағъ хурай - билбилар чеб къведа.
- ✓ Виридалайни гүзелди төбиат я.
- ✓ Вири азаррин дарманар ве-къерини къаларив гва.
- ✓ Виридалайни чехи устад төбиат я.
- ✓ Ксанвай къуэр ягъун гу-нағыз я.
- ✓ Рагъ ава - дүнья, умур къа-ва, рагъ ава - умур къа-ва.
- ✓ Михънавай бағъ сусан эзягъы къил хъиз аквада.
- ✓ Лиғ ягъун гунағъ я.
- ✓ Тамар чилин къацу жиге-рар я.
- ✓ Төбиатди гайи дөвлөт инсанривай түльяна күтәгъыз же-дач.
- ✓ Цукк къурайла, атири къа-хъда.
- ✓ Чиликни ялар ква.
- ✓ Цуккведин къадир билбил-диз чида.
- ✓ Акъуллуда хъял акална, дүз рекъяй алад.
- ✓ Бегъердал атанвай тар амлуда.
- ✓ Афнидин тағъуниз къуль гуда.
- ✓ Багъди бағъманчи гуърче-гарда.
- ✓ Ахеарик квайдак гъульягъ-дини кядач.
- ✓ Балкандиз түмерни герек я, шекерни.

(Къ.Акимован “Лезги халкъ-дин мисалар” ктабдай. М-кала.
Изд-во “Мавел”, 2012-й.)

Цийи рекъер - цийи мумкинвилер

Жасмина САИДОВА

Ноябрдин вацралай Дагъустандин аэропортунай цийи авиакомпанияди рейсер тамамариз башламишда. Гила республикадин агъалийривай Ростов ва Краснодар шегъериз са сятдин къене физ жеда.

“Эгер са зур йис идалай вилик завай Россияядин цийи авиакомпания пайды хъун мумкин яни лагъана хабар къунайтла, за и карьич садрани хъун мумкин тушириди я лагъана аттай жаваб гудай. Чи улькведин шартлара им, дугъриданни, чалапахъ тежер хътин къвалахъ я, вучиз лагъайтла цийи авиакомпания арадал гъун акъалттай четин, муракаб, гзаф къайгъяр, алахъунар истиемишавай къвалахъ я. Гъанис килигна, за, гафунал къевивална, макъсаддивай къерех тахъана и кардал къукъял гъунвай ксариз жуван патай еке къуърметдивди сагърай лугъузва. Къуй квехъ еке агалкъунар хъурай!” - малумарна Махачъкалдин международный аэропортунин генеральный директор Арсен Пирмегъамедова республикадин журналистрихъ галаз “Дагъустан” РИА-дин майданда хъайн гурущадал.

Пресс-конференция Россиядин цийи авиакомпанияди улькведен шегъеррин арада рейсер тамамариз башламишнухъ галаз алахъалуди тир. Мярекатдал тестикъар хъувурвал, алай йисан 1-ноябрдилай Махачъкалдин аэропортунай улькведен къве шегъердиз (гъелегли) - Дондал алай Ростовдиз ва Краснодардиз цийи рейсер кардик кутада.

Эксплуатантдин сертификат, яни пассажирар ва пар гъавадай санай-масанис тухудай ихтияр гузтай, масакла лагъайтла, авиакомпаниядиз къвалахъдай ихтияр гузтай документ къачун гънкъван четин кар ятла, гъадакай авиакомпаниядин исполнительный директор Эдуард Теплицкийди съубъектна. Ада хабар гайвал, “Азимутдиз” ихтиян сертификат алай йисан 17-августдиз гана.

Компаниядин авиапарк чи улькведа акуднавай самолетрикай ибарат я. Рейсер мукъвал мензилдиз лув гудай журедин реактивный Sukhoi SuperJet 100 самолетди тамамарда. Месела, 100 пассажир патал чкайр авай и гимида аваз Махачъкалладай Ростов шегъердиз агалкъарун патал тахминан са сят вахт лазим жезва.

Алай вахтунда, и маршрутдай промотарифдин (къилди къачур рейсерин тайин къадар чкайрин къимет) сергъятра аваз билетар 888 манатдай маса къачуз жезва. И къиметдик 10 килограмм парни акатзана, алева пар тухун патал пул гана къланда. Билетар авиакомпаниядин официальный www.azimuth.aero сайтдин къумекалди къачуз жеда.

Эдуард Теплицкийди малумараивал, “Азимут” авиакомпанияди Россиядин Федерациидин жуъреба-журе регионар, шегъерар, Москвадиз тефена, алакъалу ийида. “Чи къилин месэла Кеферпатан Кавказдин

ва улькведен къиблепатан чехи шегъерар Россиядин центральный паюнин мегаполисирихъ ва меркездихъ галаз алакъалу авун я”, - лагъана ада.

Алай вахтунда авиакомпаниядихъ 4 самолет ава. Абуру гъафтедин гъар жуъре ийкъара гъар жуъре шегъериз лув гузва. 2020-йис алуъдалди самолетрин къадар 12-дав, мад къве йисалай 16-дав агалкъардайлал я. Идахъ галаз сад хъиз, цийи рейсерни пайды жеда.

“Азимутдин” асуул база гъелегли Ростов шегъерда ава. Декабрдиз ам тамамдаказ областной “Платов” центрадиз хъфида. Карханадин къумекдин аэропорт Краснодарда ава. Гъа ина гележегда “Азимутдин” филиални ачууда.

Гележегдин планрикай съубъет ийидайла Эдуард Теплицкийди къейд авурвал, компаниядин руководстводиз и кар еке хаталувилерихъ галаз алакъалуди тирди чизва. Эгер къвалахъ гъзлемешавайвал виликди тефейтла, мумкин я, къвалахъ акъвазарунизни мажбур жеда. Амма гъелегли икъл тахъун патал вири журедин къайгъяр авунва. Икъл, адан гафаралди, авиакомпаниядин самолетар вири цийибур ятланы, запасдин частарин еке база тешкилнава. Идалайни гъеъри, Дондал алай Ростовдин областдин гъкуматдини цийи компаниядиз вири патарихъ къумекар гузва.

Авиакомпанияди рейсер 21-сентябрдилай тамамариз башламишнава ва къенин ийкъалди 10 агъзурдив агалкъна пассажирар санай-масанис тухванва. 2018-йисуз “Азимутдин” 800 агъзурдив агалкъна пассажирар тухун пландик тухванва.

Арсен Пирмегъамедова къейд авурвал, и ви я маса маршрут ачуудалди вилик, адет яз, инсанар мукъвал-мукъвал физвай рекъер актаришава. Дагъустандирон Дондал алай Ростовда авай медицинадин зурба централдиз мукъвал-мукъвал физва. Идалайни гъеъри, малум хъайвал, и рейсериз бизнесдин векилри еке итиж ийизва.

“Цийи маршруттар ачуухун чи карханадин правлендин вилик квай асуул месэла я, - лагъана Махачъкалдин международный аэропортунин гендиректордик. - Чун Дагъустандиз къвевзай гъар са авиаперевозчик патал жезмай къван ачухбур жез алахъзава. Ихтиян, яни Дагъустандин меркездай Москвадиз, Санкт-Петербургдиз, къецепатан ульквейриз рейсер тамамарзай авиакомпанияр къенин юкъуз 8-10 ава”.

Россиядин къенепатан маршрутрикай рапортайтла, фикирда Махачъкалладай Уренгойдиз ва Тюмендиз цийи рейсер ачуухун ава. Дагъустан Казандихъ ва Екатеринбургдихъ галаз алакъалу авун патал алай вахтунда рапортар къиле тухузва. Международный рейсерикай рапортайтла, FlyDubai авиакомпанияди мукъвал вахтунда Арабрин Садхъанвай Эмираториз вахт-вахтунда рейсер тамамариз башламишдайвал я. И рекъяр гъа-зурлухвилин дережа винизди я. Инлай къулхъ ихтиян рейсер гъакъни Бакудиз ва Тегерандиз кардик кутун фикирда ава.

“Дагпродэкспо-2017” Зулун бегъердин выставка

ЧИ КОРР.

20-21-октябрдиз республикадин меркезд, Р.Гъамзатован тварунихъ галай Милли библиотекадин дараматда Дагъустандин регионрин уртак агропромышленный “Дагпродэкспо-2017” выставка-форум республикадин мулкунал 15-септимври аваз, библиотекадин патав гвай къчеда, адет хъанвайвал, зулун недай сърсетдин ярмаркани ачууда.

Идакай саласа юкъуз «Дагъустандин правда» газетдин конференц-залда журналистрихъ галаз хъайи гурущадал республикадин выставкайринни маркетингдин “Дагъустан-ЭКСПО” центрадин директор Мегъамед Саруғланова хабар гана. Ада, гъакъни и мярекатда иштиракай РД-дин Алишверишдиннин промышленный палатадин (ТПП) вице-президент Александр Шевченко и Дагъустандин фермервилин майишатрин ва хуруун майишатдин кооперативрин Ассоциациядин (АФКОД) генеральный директор Мегъамед Абдурагъманова выставка-ярмарка тешкилунин къвалахъ къиле физвай тегъердик съубъетта.

Мегъамед Саруғланова къейд авурвал, “Дагпродэкспо” выставка “Дагъустан-ЭКСПО” ВМЦ-ди сифте яз гъиле къур мярекатрик акатзава. Гъа чавалай инихъ и выставкадиз республикадин агъалийри къетен итиж ийизва, вучиз лагъайтла, хуруун майишат республикадин экономикадин асуул хилерики сад я. Выставка къиле физвай ийкъара библиотекадин патав гвай майдандал вири республикадай, гъакъни патав гвай регионрай хуруун майишатдин сърсет акъудзавайбуру зулун бегъер гъизва ва шеърэгълийриз ужуз къиметрай маса гузва.

“Дагпродэкспо” выставкада, адет хъанвайвал, гъялдай промышленность патал лазим тадаракар, машинар, технологияр, мияндардай шейэр, тумар, набатар хуун патал ишлемешавай затлар,

продуктар, ички квай ва квачир хъвадай шейэр, некле-харжияр (абур тестикирзавай документрин бинедаллаз) эvez хъувуниз талуу къаар гъазурнава. И серенжемди иштиракийрин къадар гзафарунук умуд кутунва. “Чина и фикир алуъдалай ийсалай уъмуърдиз къуърмушун пландик кутунва”, - лагъана ада.

Эхирдай къейд ийин, эгер “Дагпродэкспо” выставка 2 юкъуз жезватла, адан сергъятра аваз тешкилзавай межерайра (ярмарка) 3 юкъуз, яни 22-октябрдиз няналди давам жеда.

Къацу макандиз элкъуързава

Нариман КЪАРИБОВ

Гъеле лезги халкъдин баркаллу хва Имам Музамудинович Яралиев Дербентдин къил тирла, адад жемятдин вилик къадим шеър неинки са Дагъустанда, гъакъни вири Кеферпатан Кавказдани авадан ва къацу макандиз элкъуързин ве-зифа эцигнай. Шеърдин паркара, къучайра, гзаф мөртебайрин къвалерин ва мектебринни аялрин бахчайрин гъяятра гзаф къадар тараар акълурна, цукъвер цана.

И хъсан кардик къил кутун, шеър авадан ва къацу авунин къвалахъ гилани давам жезва. “Къацу Россия” ва “Зун - Дербент - Дербент - Зун” лишанрик кваз серенжемар тешкилзава.

Шеърдин образовандин управленидин начальник Вадим Къулиев лугъузувайвал, тъебиат хуунин, шеър къацу ва авадан авунин мярекатра мектебрин муаллимри ва аялри иллаки активнида-

динни якъун сърсет, члахар, ширинлухар, къунычывилин продуктар, набататрин ягълу, консервияр ва са жерге маса сърсет майдандиз акъуда. Гъар жуъре муниципалитетихъ ина къилдин экспозицияр жеда.

Выставка-форумдин макъсад регионрин арада алакъаяр тайинарун ва мягъемарун, сърсет, товарар республикадилай къереҳда маса гун патал къулагъи шартилар тешкилун, карчирин активувал артухарун ва республикадин экономикадин агропромышленный сектордиз инвестицияр желб авунин къвалахъдик пай кутун я.

Выставкадин къвалахъда, хабар гайвал, агропромышленный карханайрин, илимдин, бизнесдин векилри иштирака.

Мегъамед Абдурагъманован гафаралди, ихтиян выставка тешкилунин карда асуул четинвал ам я хъи, библиотекадин залра бес къадар майданар авач. Республикализ фадлай вижевай экспозиционный зал лазим я. И месэладикай ийсаларди раҳазава, амма арадал къвезвай затл гъелегли авач. Гъа са вахтунда, къулагъи майдан авайтла, гъам муштериярни, гъам выставкадин, ярмаркадин иштиракчирин мярекатдиз рикъл азаз къведай.

“Идакайни гъеъри, и выставка республика патал вахжигуди ятланы, адан иштиракчир патал ам ийсалай-суз багъаз аз ақъваззана. Гъанис килигна, чун выставкадин программа жуъреба-жуъреди ийиз алахъзава. Икъл, алай ийсуз хуруун майишатдин сърсет гъасилзавайбуру патал ина гъар жуъре темайрай семинарар, веревирдер ийиз жедай майданар тешкилда. Выставкадин сергъятра аваз Фермеррин Совет ва хуруун майишатдин кооперация вилик тухунин месэлладай “элкъвей стол” къиле тухуда”, - лагъана ада.

Александр Шевченко и хабар гайвал, алай вахтунда Дагъустандин Гъукуматди республикада къиле физвай выставка-ярмаркайра (межерайра) иштиракдай хуруун майишатдин сърсет гъасилзавайбуруз и рекъе хъанвай 50 процентдив агаъна харжияр (абур тестикирзавай документрин бинедаллаз) эvez хъувуниз талуу къаар гъазурнава. И серенжемди иштиракийрин къадар гзафарунук умуд кутунва. “Чина и фикир алуъдалай ийсалай уъмуърдиз къуърмушун пландик кутунва”, - лагъана ада.

Эхирдай къейд ийин, эгер “Дагпродэкспо” выставка 2 юкъуз жезватла, адан сергъятра аваз тешкилзавай межерайра (ярмарка) 3 юкъуз, яни 22-октябрдиз няналди давам жеда.

продуктар, ички квай ва квачир хъвадай шейэр, некле-харжияр (абур тестикирзавай документрин бинедаллаз) эvez хъувуниз талуу къаар гъазурнава. И серенжемди иштиракийрин къадар гзафарунук умуд кутунва. “Чина и фикир алуъдалай ийсалай уъмуърдиз къуърмушун пландик кутунва”, - лагъана ада.

Эхирдай къейд ийин, эгер “Дагпродэкспо” выставка 2 юкъуз жезватла, адан сергъятра аваз тешкилзавай межерайра (ярмарка) 3 юкъуз, яни 22-октябрдиз няналди давам жеда.

Къацу макандиз элкъуързава

Нариман КЪАРИБОВ

Гъеле лезги халкъдин баркаллу хва Имам Музамудинович Яралиев Дербентдин къил тирла, адад жемятдин вилик къадим шеър неинки са Дагъустанда, гъакъни вири Кеферпатан Кавказдани авадан ва къацу макандиз элкъуързин ве-зифа эцигнай. Шеърдин паркара, къучайра, гзаф мөртебайрин къвалерин ва мектебринни аялрин бахчайрин гъяятра гзаф къадар тараар акълурна, цукъвер цана.

И хъсан кардик къил кутун, шеър авадан ва къацу авунин къвалахъ гилани давам жезва. “Къацу Россия” ва “Зун - Дербент - Дербент - Зун” лишанрик кваз серенжемар тешкилзава.

Шеърдин образовандин управленидин начальник Вадим Къулиев лугъузувайвал, тъебиат хуунин, шеър къацу ва авадан авунин мярекатра мектебрин муаллимри ва аялри иллаки активнида-

каз иштиракзава. Шеърдин къил Малик Баглиеван бургүрдадил шеърда гъар са тарцихъ, кул-кусдихъ ва цукъвер цанайчирик мектебра къелзавай аялар гелкъевзва, “Къацу патрулар” тешкилнава. Авай тараарихъ гелкъуынин ва цинин зулуз цийи тараар цуниз гъазурвилер акунин жиъетдай шеърда гъеле пуд субботникин къиле тухвана.

Экологиядин йис агалкъунралди къутягъуниз талуу яз шеърдин “Азадвал” майдандал тешкилай чехи мярекатда республикадин тъебиатдин ресурсрин ва экологиядин - эксперт Абдулхалик Омарова, шеърдин къил Малик Баглиева, мектебрин директорри ва шеърдин общиненостдин векилри иштиракна. Виччин рабунда А. Омарова Дербент къацу авунин карда жегъилрин ва аялрин агалкъунар къейдна, и важибу

Надият ВЕЛИЕВА

БицЛекрин къайгъударар

Сулиян Сайтудинович АБАКАРОВ 1954-йисуз Чарода райондин Мугурху хууре дидедиз хъана. Ана школа күтмэгъайлалай гүзгъульни Дагестандин мединиститутдик экечина. 1978-йисуз вуз агалкъунар аваз акъалттарна. 1979-1981-йисара Байконурда военный духтур яз Квалахна. Гүзгъульни республикадин аялрин клиникадин больницаца, 1987-йисалай республикадин аялрин газа хиллерин клиникадин больницаца отделенидин заведующий, 1991-йисуз шефъердин 1-нумрадин больницаца, 2007-2012-йисара республикадин центральный клиникадин больницацадин кылин духтур, 2012-йисалай 2015-йисалды РД-дин здравоохраненидин министерства отделенин начальник яз Квалахна. 2015-йисалай аялрин 1-нумрадин муниципальный больницацадин кылин духтурдин везифаляр тамамарзава..

Сулиян Сайтудинович АБАКАРОВ 1954-йисуз Чарода райондин Мугурху хууре дидедиз хъана. Ана школа күтмэгъайлалай гүзгъульни Дагестандин мединиститутдик экечина. 1978-йисуз вуз агалкъунар аваз акъалттарна. 1979-1981-йисара Байконурда военный духтур яз Квалахна. Гүзгъульни республикадин аялрин клиникадин больницаца, 1987-йисалай республикадин аялрин газа хиллерин клиникадин больницаца отделенидин заведующий, 1991-йисуз шефъердин 1-нумрадин больницаца, 2007-2012-йисара республикадин центральный клиникадин больницацадин кылин духтур, 2012-йисалай 2015-йисалды РД-дин здравоохраненидин министерства отделенин начальник яз Квалахна. 2015-йисалай аялрин 1-нумрадин муниципальный больницацадин кылин духтурдин везифаляр тамамарзава..

марна кланда. Дидедин хурун нек гунихъ еке метлеб ава. Бес квадар хурун нек гайи аялдин иммунитет, беден мягъекем жеда. Амма газа душузыра жегъил дидейри чин аялар, гъа сифте вацрайлай башламишна, тукверен-рай гузвой төбии тушир түнүркү кутазва. Нетижада, иливариз тежез, руфуна тіл гъатна, аял секинсуз жеда. Аялриз гузвой продукттар ери авайбур, хъвадай яд рукурди хүн, яр-емиш хъсандиз чуухвена гүн, диета хүн важибул я. Азардин сифте лишанар малум хъянмазди, духтурдин патав фена, дүз диагноз эцигна, азардин вилик пад кына кланда.

Мадни са ихтигин месэлдикай лугъун. Эхиримжи вахтара аялар жуъреба-жүре дарманылай, химиядин шейэрлий агъуламиш жезвай душузышарни тиммил туш. И карда диде-бубайрин тахсир екеди я, гъылк палыктла, газа вахтара абуру дарманар, химиядин шейэр аялрин гъыл агақдай чайрайл тазва, абурул гузчывал тухузвач.

Больницаца квевай аялриз гъихыгин шарттар яратмишиз хъянва?

- Арай вахтунда больницаца аялрин сагъламвал ахтармийдай тадаракар авачир. Ятланы абуру чин вири чирвилер, къуватар бицлекар сагъаруниз серфзасай. Больницацадин кылигин духтурвиле Пере-возчикова Людмила Васильевна тайнарнар. Лугун лазим я хы, ам аялран рикл алай, работниривай къеви истемишунардай, дерин чирвилер авай хъсан пешекар хъиз, кар алақдай руководителни тир. Больница патал ада хъсан гъазурвал авай, тежрибалу пешекарар хъядай.

Больницаца аялрин гъихытин азарар сагъарзава?

- Нефесдин (бронхит, стажем), хуквадинни ратарин (гастритар), дуркүнрин (пневмонийт, нифрит) агъургъандин ва маса узъурар сагъарзава.

Азарлу аялрин къадар газа яни?

- Гъайиф хы, эхиримжи вахтара абурун къадар газа хъанва. Йиса чна 3500-дав агақына аялриз күмекзава. Алай вахтунда больницаца 120 аял сагъарзава.

Абуру азарлу хъунин себеб вуч я?

- Себебар газа ава. Месела, аялдин беден зайиф яз хъайтла, адан иммунитет агъуз аватзава. Ахтигин аялдик жуъреба-жүре узъурарни фад-фад акатда. Гъакыни экологиядин гъалар пис хъунилай, недай-хъвадай шейэрлий, аялдин михъивал хүн тавунилай, профилактикан серенжемрал амал тавунилай аслу я. Алай вахтунда аялриз графикдин къайдада азарриз акси рапар язаса. Нетижада аялар са бязи узъуррик азарлу жезвач. Хъайтланы, азар къезилдиз алат-зава. Гъайиф хы, газа диде-бубайри а раз-пар ягъиз тазвач. Им еке ягъалишивал я. Абуру аялар чи хаталувилк кутазва.

Винидих твар къунвай азарар акат тавун патал вуч авун лазим я?

- Сифтени-сифте аялдин беден мягъеке-

КУРУУ КЪЕЙД.

Сулиян Сайтудинович АБАКАРОВ 1954-йисуз Чарода райондин Мугурху хууре дидедиз хъана. Ана школа күтмэгъайлалай гүзгъульни Дагестандин мединиститутдик экечина. 1978-йисуз вуз агалкъунар аваз акъалттарна. 1979-1981-йисара Байконурда военный духтур яз Квалахна. Гүзгъульни республикадин аялрин клиникадин больницаца, 1987-йисалай республикадин аялрин газа хиллерин клиникадин больницаца отделенидин заведующий, 1991-йисуз шефъердин 1-нумрадин больницаца, 2007-2012-йисара республикадин центральный клиникадин больницацадин кылин духтур, 2012-йисалай 2015-йисалды РД-дин здравоохраненидин министерства отделенин начальник яз Квалахна. 2015-йисалай аялрин 1-нумрадин муниципальный больницацадин кылин духтурдин везифаляр тамамарзава..

Сулиян Сайтудинович АБАКАРОВ 1954-йисуз Чарода райондин Мугурху хууре дидедиз хъана. Ана школа күтмэгъайлалай гүзгъульни Дагестандин мединиститутдик экечина. 1978-йисуз вуз агалкъунар аваз акъалттарна. 1979-1981-йисара Байконурда военный духтур яз Квалахна. Гүзгъульни республикадин аялрин клиникадин больницаца, 1987-йисалай республикадин аялрин газа хиллерин клиникадин больницаца отделенидин заведующий, 1991-йисуз шефъердин 1-нумрадин больницаца, 2007-2012-йисара республикадин центральный клиникадин больницацадин кылин духтур, 2012-йисалай 2015-йисалды РД-дин здравоохраненидин министерства отделенин начальник яз Квалахна. 2015-йисалай аялрин 1-нумрадин муниципальный больницацадин кылин духтурдин везифаляр тамамарзава..

Нефесдин азарар чна тамамвилелди са-гъарзава. Амма ратаринни хуквадин хронический азарар квайбур, сагъарун курс къабулна, участокдин духтурдин гузчывилк жезва.

■ Аялар къейи душузышар авани?

- Бязи вахтара диде-бубайри көвіз азарлу аялар кар кардай фейила, чавай күмек гүз тежкезмайла, гъизва. Ихтигин вахтара, гъелбетда, аялар къейи душузышарни хъана.

■ Аялар газа-газа гъихытинг азаррик азарлу жезва?

- Мекъивилелай жезвай нефесдин (бронхит, стажем), хуквадинни ратарин, агъургъандин ва жуъреба-жүре маса азаррик аялриз иллаки тади гузва, азарлу жезва.

■ Күнне аялриз ийизвай күллугүрьи-лай диде-бубаяр рази яни?

- Гъелбетда. Заз абурувай садранни наразивилин, шикаятдин ван хъанач. Хъсан ва пис терефар къейддай ктабда абуру разивилин газа келимаяр къизива.

■ Квездуплдин такъатрин күмекар ни гузва?

- ФОМС-ди чепелай алакъдай вири жу-редин күмекар гузва. Абуру чи игтияжиз садранни ван лугъувач. Гъиле-гъыл аваз тахъйтани, чи истемишунар тамамарзава.

■ Квездуплдин такъатрин күмекар ни гузва?

- Чи колективда 46 духтурди ва виш медсестради зөгъмет чүгвазва. Абурук газа-бубайри күлини категории авайбур, РД-дин лайиху духтурар, РД-дин здравоохраненидин отличникар я. Абуру дерин чирвилер, еке тежрибай авайбур, чин везифайриз намус-лувилелди эгечизавайбур, жавадбарвал гъис-сазавайбур я. Кылин духтур яз, зун абуру квалахдилай газа рази я. Чи духтурри тъар вад ийсалай Москвада, Санкт-Петербургда, Волгоградда ва Дагестандин медицинини чин пешекарвилер дөрөж хажава. Духтурар тир Патимат Мегъамедовна Алиевади, Мегъамедова Заира Балабеговнади, Бибанова Зайну Абакаровнади, Шуйбова Патимат Абдулгъа-фуровнади, больницацадин чехи медсестра Алиева Зухра Абдулмежидовнади, отделенидин кылинин медсестра Ханова Разият Гъажибаевнади аялрин сагъламвал мягъекемарлай патал намуслувиленди зөгъмет чүгвазва.

■ Кылин духтур яз, квездуплдин такъатрин күмекар ни гузва?

- Лугъудай хътиг чеңчилини авай. Амма аялриз вини дережадин күмек гүн патал махсус койкаир бес жезвач. Гележегда чна гъабурни жедайдак умуд кутазва.

Сулиян Сайтудинович АБАКАРОВ 1954-йисуз Чарода райондин Мугурху хууре дидедиз хъана. Ана школа күтмэгъайлалай гүзгъульни Дагестандин мединиститутдик экечина. 1978-йисуз вуз агалкъунар аваз акъалттарна. 1979-1981-йисара Байконурда военный духтур яз Квалахна. Гүзгъульни республикадин аялрин клиникадин больницаца, 1987-йисалай республикадин аялрин газа хиллерин клиникадин больницаца отделенидин заведующий, 1991-йисуз шефъердин 1-нумрадин больницаца, 2007-2012-йисара республикадин центральный клиникадин больницацадин кылин духтур, 2012-йисалай 2015-йисалды РД-дин здравоохраненидин министерства отделенин начальник яз Квалахна. 2015-йисалай аялрин 1-нумрадин муниципальный больницацадин кылин духтурдин везифаляр тамамарзава..

Сулиян Сайтудинович АБАКАРОВ 1954-йисуз Чарода райондин Мугурху хууре дидедиз хъана. Ана школа күтмэгъайлалай гүзгъульни Дагестандин мединиститутдик экечина. 1978-йисуз вуз агалкъунар аваз акъалттарна. 1979-1981-йисара Байконурда военный духтур яз Квалахна. Гүзгъульни республикадин аялрин клиникадин больницаца, 1987-йисалай республикадин аялрин газа хиллерин клиникадин больницаца отделенидин заведующий, 1991-йисуз шефъердин 1-нумрадин больницаца, 2007-2012-йисара республикадин центральный клиникадин больницацадин кылин духтур, 2012-йисалай 2015-йисалды РД-дин здравоохраненидин министерства отделенин начальник яз Квалахна. 2015-йисалай аялрин 1-нумрадин муниципальный больницацадин кылин духтурдин везифаляр тамамарзава..

"АЙБОЛИТ"

Чир хүн хъсан я

"Айболит" газетдай.

Гъазурайди - Надият ВЕЛИЕВА

• Квачер тазвайла, анривай чими авунвай гъажибугъайдирин чөм гүціна, дасмал кудай це къе-жирна, квачерал алчукна 5-10 дә-кыккада къаткада.

• Умумъяргы хүн патал, са стаканда авай күльп авунвай кле-рецдин хехвер, регъенвай са кыл серг, хүрекдин 2-3 түруна авай на-бататдин чөм ва са лимондин миже сад-садак какадарна 2,3 сядта тада. Ахпа ам фал эляна неда.

• **Мадни** хүрекдин күнд тү-руна авай күрурнавай вергерал 0,5 литр эрекъ илична, 10 юкъуз тада. Ахпа ам күзна, фу нез 30 дәккынга амайла, чайдин са түруна авайди ишлемиша. Сагъарунин вахт - наст-ойка күтять жедалди. Ихтигин наст-ойка дамарар миҳын ва беден къуватлу ийида.

Вергерих иви ийидай ли-шан ава. Ам давленидин ва тром-бофлебиетдин азар авайбур иш-лемиша виже къведач.

• **Гъаваяр** мекви хъана, инса-нар азарлу жедай вахт алуқынава. Месела, зуқвем хъанвайла, са стаканда авай пиво чими авуна, адак хүрекдин са түруна авай вирт хуль-курна хъвайтла ва мадни чайдин 2 түруна авай хүрекдин сода ван 6-7 стапа ийд үзүкүрна, ийкъя 3-4 се-ферда са шумуд стапа нериз ве-гъайтла, зуқвемар фад алатда.

• **Япара тіл**, кылы сес се-вайла, спичкадин къалунал памбаг ал-чукна, япар хъсандиз миҳын ийида. Ахпа чими цварадай памбаг къе-жирна мад се-ферда япар миҳын хъувурдалай гъульни, ийкъя пуд се-ферда гъар са япуз 5 стапа чими цвар цада.

Ихтигин процедуралы япарин тіл ва кылы сес се-кинарда, япариши миҳсан сес къведа.

• **Газа** вахтара рикли акъва-зиз-акъвазиз квалахун - ам беден-да магний бес къадар тахъунин ли-шан я. Агъадихъ галай рецептди а кардиз екез күмек гуда:

1,5 литрдин термосдиз хүрекдин 5 түруна авай иниря, 5 түруна авай ийирий цукъвер, хүрекдин 2 түруна авай майдин вакран жи-клияр, күрурнавай машмашдин 16 зур, (курага, иллаки Узбекистандай ва я Тажикистандай гъанвайбур менфятул), хүрекдин 1 түруна авай чүлап кишишрал газайвай яд илична нянилай пакамалди тада. Ахпа ийкъя 3 се-ферда са стаканда авайди хъвада.

• **Кишиширинчай** рикли газа хийрлай я. Ам иккъазурда: са стаканда авай чуъхвенин кишишрал са литр яд илична, 10 дәккында за-йиғ цал эцида. Ахпа ам чинчилай эляна, хүрекдин пуд түруна авай вирт хуль-курна

Дагъустандин культурадин меркез Музейрин шегъер

Мирза Казем-Бег

Нариман Къарибов

(Эвел 2016-йисан 28, 29, 32, 33, 36, 38, 40, 41, 42, 45-46, 48-нумраира, 2017-йисан 3-5, 15, 18, 24, 30, 33, 35-нумраира)

Мукъвара къадирлу дербентийри винидихъ тъвар къунвай чин ватанэгъли - вири дүньяда машгъур алимрий сад, шаркъ патан месэлайрай зурба пешекар рикъел хана, адан 215 йис тамам хъун къейдна. Шегъердин центральный библиотека ва тариҳдин музейра алимдин умурдиз ва ада тунвай ирсиниз бахшнавай съубетар тешкилна.

Казем-Бег Мирза Мухаммед-Али Хаджи-Касим-оглы 1802-йисуз Дербент шегъерда дидедиз хъана. А вахтара хизан вири Дербентда машгъурбурукай сад тир. Гъикъ хъи, гададин буба Хаджи-Касим къадим шегъердин шейх-уль-ислам ва диде Шараф-Нисани Ирандин Решт вилаетдин губернатор Мирза Багъир-хандин руш тир.

Гележегда чехи алым хъий гадади сифтеған чирвилер къвале вичин будавай къячун. 17 йисаз актаяла, ада "Араб чалан грамматикадин тежириба" тъвар алаз вичин илимдин сифтеған къвалахъ къяна. Гуљуңлайни ада араб ва фарс чаларал илимдин маса къвалахъ тамамарна.

Са бази пехил касри гуљурметлу хизан динж тазвачир. 1820-йисуз чадин бегди фитне авуналди, гуя Хаджи-Касима Россиядин империядиз акси къвалахъ завалу, ам вири гуљурметлу тъварарий ва чинерий магърумна, хизанни галаз Омск шегъердиз съургунна. Амма суддин къарадал дербентияр рази хъаначир. Вири жемятдин аксивал, наразивал акурла, Кавказдин къил А.П.Ермолов съргүндиген чадигашаруниз, чехи алым Астрахане шегъердиз акъудуниз мажбур хъанай. Көвера гътнавай хизандиз къумек гун яз Астраханда жегъил М.Казем-Бега араб ва фарс чаларий чадин ағылайриз тарсар гуз башламишина. Ина ам Шотландиядин миссионеррихъ галазни мукъувай таниш хъана. Абуру Казем-Бегавай шаркъ патан халқарин чаларай тарсар къаҷуз, чин нубатдайни, ада инглис чал чириз хъана. Астраханда авай миссионерри жегъилдин къил ак элкъурна хъи, 1823-йисуз ада ютта хашпайранин дин къабулна, тъварни дегишарна - Александр Касимович Казем-Бег. Умурда ихтиин кам къячуниз килигна диде-буба, мукъва-къилияр, дустар ва танишар Казем-Бегавай къерех хъана, мискинди ам неғына. Амма, гъакъ ятланы, жегъилдин машгъурвал къвердавай артух хъана. 1826-йисуз 24 йисан яшда авай М.Казем-Бег Казандин университетда сифте шаркъ патан чаларай лекториле, гуљуңлайни түрк ва татар чаларин кафедрадин заведуюшчийвиле тайнарна. Преподавателвиле къвалахъ галаз санал Казандин университетда М.Казем-Бега востоковеденидай, тариҳдай, филологиядай ва языковеденидай илимдин ахтармишнарни давамарна. И барадай адан къвалахъ галазни са Россиядин, гъакъ маса улквейрин ориенталистин патайни еке итих арадал гъана. Адан къвалахъ къецепатан чалариз таркума авуна ва илимдин лап машгъур изданийра чап ийиз хъана, ам вич дүньядин илимда чехи гъетрез элкъевна. 1835-йисуз адакай Россиядин илимрин Академиядин член-корреспондент хъана. 1839-йисуз илимда М.Казем-Беган лайхлувилер Россияда а чавуз къилинди тир Демидовский премия гуналди къейдна.

1851-йисуз Мирза Казем-Бега машгъур "Дербент-намэ" чадай акъудна.

1855-йисуз Мирза Казем-Бег Санкт-Петербургдин университетда гъа вичи арадал гъайи шаркъ патан чаларин факультетдин деканвиле тайнарна. Ина ада та 25 йисуз къвалахъ.

Илимда ва публицистиилин яратмишна зурба агалкъунрай М.Казем-Бегаз гъакъикъи Статский советникдин (генерал-майордин чин) держа, Россиядин империядин, Британиядин ва Ирандин орденар гана. Ам Россиядин тариҳда Демидовский премиядиз пуд сеферда лайхул хъайи тек са кас.

Мирза Казем-Беган илимдин ирсини 110-далайни газф дидин (фундаментальны) къвалахъ тешкилзана. Абуру США-да, Англиядя, Голландияда, Францияда, Германияда, Търкияда, Иранда ва са жерге маса улквейрани чапнава.

Мирза Казем-Бег 1870-йисан 27-ноябрдиз 68 йисан яшда аваз рагъметдиз фена ва гъеле сагъ тирла вичи веси авур Санкт-Петербургдин мукъув, Павловскда, вичин умурдин юлдаш Прасковъядин патав кучуднава.

Къадим Дербентда М.Казем-Беган тъварунихъ къиче ва 16-нумрадин юкъван мектеб янава.

Алай йисан августдиз Дербентдин Мирза Казем-Беган пуд лагъай неслин птул Владимир Покашников атана. Ам Новгородский областын Боровичи шегъерда яшамиш жезва.

Къадирлу дербентийри багъа мукъман чехи гуљурметдалди къабулна. Бестужев-Марлинскийдин музейда адахъ галаз гуруш тешкилна. Мирза Казем-Беган экъу къаматдиз ийизай гуљурметдай ва къайгъударвилля мукъманди дербентийриз рикъин сидкъидай сагърай лагъана.

Эмираслан ШЕРИФАЛИЕВ

Къалахади мадни артухан ашкъи кутазвай касрилай зурба къвалахарни алакъда. Къадим Дербентда Ракъун рекъин музей ачухун, вични регионад агад хъун зурба къвалахъ тушни мегер! Гуси тақватахъ чализ эгечай региондин ракъун рекъель къвалахъ завалбурун "Сапсан" газет, железнодорожникрин-литераторин "Ильф ва Петров" тешкилат, поездрин къуватди ашкъиламишзаявай и касдин гъиликай хкатнавай са шумуд ктаб вуч я бес! Гъар йикъан къвалахрилай, ракъун рекъель чугвазвай зегъметдилай алава яз, гила, пенсияда авайланы, еке ашкъидивди икъван крар къилиз акъудиз анжак аламатдин, лугудайвал, пай ганвай касрилай алакъда.

Гатуз Дербентдин ракъун рекъин вокзалдин дараматда маҳсус музей ачухна лагъай хабар хъайи чун аниз, ам арадал гъайи Гъажиагъя МЕГЬАМЕДШЕРИФОВАЗ мугъман хъана. Вокзалдин дараматдиз гъахъайла, 1-мертебада къенепатан акунап музейдинбур тир

тъвар алай общественный музей официальнидаказ ачухнай. Музейдиз ганвай къвал са шумуд ийсуз ўакъл гадарнавай, виликрай реисторан авай чка тир. Анах хуси тақватахъ ва зи-ви къумекралди, мелералди къайдадиз хканва, музей патал лап вижевай чка хъанва. Музейдин къвал тукъуриз ветеран Гульмет Гульметова ва маса касрини тиммил къумекар ганач. Ина 135 квадратный метр майдандал тамашачиривай 1898-йисалай

Поездрин къуватди ашкъи кутазва

Къвалин рак ачухзвай. Килигайта, Гъ.Мегъамедширифова арадал тъянвай и музейдиз вокзалдик квай гъар садавай гъи чавуз хъайтлани физ, экспонатриз тамашиз жезва. Ада и кар пул къазанмишун патал тавунвайди аквазва.

Таниш хъайдалай къулухъ Арабпинкадал яшамиш жезвай тъпъл-чезъвиди, "ВЛКСМ-дин 70 йис" знакдин, "Россиядин профсоюзин 100 йис" медалдин, Кеферпаратан Кавказдин ракъун рекъин начальницин патай гуљурметдин грамотайрин, тъварцин сятинин, Россиядин ФСБдин сергъячирин Кеферпаратан Кавказдин управленицин патай грамотадин, "Кызылдин лекъ" премиядин, "2010-йисан инсан" тъварцин сагъиби музей арадал атуникай, саса экспонатдикай, абурун тариҳдикай съубетиз башламишна.

Дербент станциядив пассажирар авай сад лагъай поезд агакъайдалай инихъ 100 йис тамам хъун къейд авунин мярекатрик Гъ. Мегъамедширифова вичихъ ракъун рекъин тариҳдин музей ачухунин фикир авайди малумарнай. Им 1998-йисан зул тир. Жемятдин вилик и кар хиве къурдалай къулухъ сифте вичин къвале, гуљуңлай вокзалдик, гъагъ сана, гъагъ масана къватлиз хъайи экспонатар къвердавай газф жезвай, тамашачирик къадарни артух. Советрин Союз Ватандин Чехи дяведа гъалиб хъайдалай инихъ 65 йисан юбилейдин мярекатрин вилик "Железнодорожник"

ХХ асиридин сифте къилерин стол, гъя гила мад станциядин начальник атана, инихъ ацуқъда лугъузвойди хъиз, Ҷарцъар гуз ақвазнава.

Гъ.Мегъамедширифован фикирдик станциядин начальникдин къилдин кабинет тукъурик ква.

Компьютерар пайда хъайила, Махачкъаладин 4-РЦС-ди музейдиз алакъадин коммутатор, светофордин макет, локомотивдай жедай знакар, теодолит, Сталинан дөвирдин рельсинин са метр ва газа маса шайэр, ракъун рекъель къвалахъ завал пешекарриз герек тадаракар, маҳсус книжкар, самбар шикилар гана. Ибури Гъ.Мегъамедширифова вилин нини хъиз хузвай экспонатар, чиллик неслирзиз съубетиз вешинарзай, тариҳдин шағыйдар я.

Музейда виридалайни еке ва Дербентдин станциядилай физвай вири поездра авайбуруз аквазвой экспонат музейдиз ва къадим шегъердиз СКЖД-дин начальник Владимир Пятолова пишкешнавай "Л" сериядин паровоз я. Къе вич экспонатдиз, памятнициз элкъевенай и паровозди вири тамашачияр тъяронарзава.

Гъар са экспонатдал къилди аквазиз, абурукай съубетиз жедач, вири делилар Гъ.Мегъамедширифован "На южном стыке РЖД", "Под стук колес" ктабра ава. Виридалайни хъсанди, таъирдайди, итижлуди, къадим Дербентдин къилдин кабинет тукъурик ква.

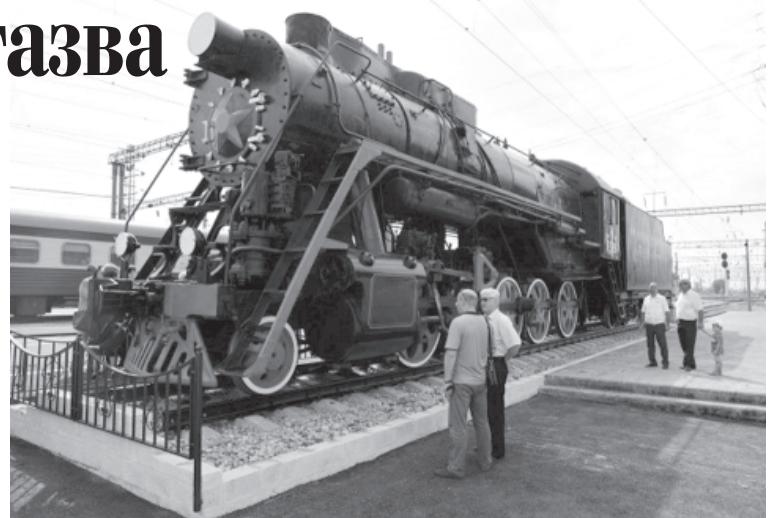
Гуљчегиз тукъуринавай, къакъан, гъар жуъредин нехишар алай къавари, гъар жуъредин экспонатри, шикилри, сихилрин "тарари", цлари фикир чепел желбазава. Музейдин экспонатриз килигун инлай башламиш жезва.

Машинисткадин, билетар гудай кассирдин, станциядин начальникдин, дежурныйдин, къвалахън чакъар тукъурина. Абуру компьютерардидин интернетдалди таъминбур вай, чеб ишлемиш хъайи девирдикай съубетизавай чехи экспонатар я.

Стхаяр тир Черепановрин сад лагъай паровоздин, дүньяда вич авай сад тир "Рельс" памятницин, светофордин, бази маса поезддин макетрини чепел фикир желбазава.

Дагъустандин, Кавказдин ракъун рекъерин тариҳда еке гел тунвай касриз, къенин юкъузни и хиле зегъмет чугвазмай Иноземцеврин хизандиз - сихилдин "поезддиз" ва ихтиин маса къегъалар чехи авунвай хизандиз талукъ стендар иллаки итижлубар я. Абурун чешнедалди железнодорожникрин цийи не силар тербияламишзава.

Телефон, экв гудай лампа, чернилдин къелемар, Ханкаладилай Гуздекдал къван ракъун рехъ аквазвой ругуд метр яргывал алай карта ва маса тадаракар эзигнавай

З.М.РАБАДАНОВА,
ДИРО-дин филологиядин образовани-
дин кафедрадин муаллим

Ученикрайз дерин чирвилер гуз алакайла, муаллимдиз газа хвеши жеда. Гъавиляя аялриз тарсар чирз ашкы хүн, абур цийи гъар са тарсунин гъавурда хъсандин тун патал муаллимар цийивилерин сурақьда жезва, ученикрин итиж хаждайвал тарс тухуз алакъязава. Къилин категориядин муаллим, РФ-дин образованидин гъурумтлу работник, Россиядин лап хъсан муаллимрин конкурсдин гъалибчи, Махачкъаладин 56-нумрадин гимназияда урус чаланни литературадин тарсар гузай Шагъпазова Эльвира МАВЛУДОВНА аялрин рикл алай муаллимрий сад я. Аквалтзавай несилидиз чирвилер ва тербия гүнин карда Эльвира Шагъпазовадин алакъунар, пешекарвал школадин, шегъердин администрацийини фикир тагана тунвач. Ам гъурумтдин самбар грамотайрин, чухсагъулдин чаарин сагъиб я. Муаллимдиз лагъайтла, виридалайни багъади вичиз

ди тирди субутиз жедай мумкинвал гун я. Икк хъайила, аялдин къимет адан вичин вилера хжах, рахунин къайдаяр, логикадихъ галаз къадайвал фикирүн хъсанвиликъ дешиш жеда, ам чирвилер артухариз алакъада.

Эльвира муаллимди вичин тарсара ишлемишавай къайдаяр ва методар:

✓ таблицайрин, презентацийин, схемайрин, лишану шикирлар, конспектин къумекдади аялриз цийи тарс гун;

Аялрин рикл алай муаллим

ученикрин ва абурун диде-бубайрин патай авай гъурумет. Я. Эльвира муаллимди бажарагъдикай пай ганвай, къетлен алакъунар авай аялрихъ галазни къалахзава. Ада тарс гузай аялрини яратмишнин ва чирвилерин конкурсра иштиракзава.

Газа иисара школада къалахзавай муаллимди пешедиз талукъ нетижайар къазва:

✓ муаллимди вичин пешекарвилин дөрежа хкажун патал къалахун тийизвайла, къелунра аялрихъ агалкунар жедач;

✓ муаллимдин зөгъмет гъевесслуди, ара гун таеврди ва чешнелуди хүн гөрек я;

✓ муаллимди ганвай алгоритмдай къалахунин (репродуктивный) къайда;
✓ лингвистикадин месэлэяр гъялунин (эрстистический) къайда;
✓ аялри чили-чилз къалахунин къайда;
✓ проектирин къайда.

Предмет чирунин карда аялрин итижар хкажун патал муаллимди абур ахтармишнин къалахзадал желбазава.

Лап хъсан нетижайрив агалкун патал ада гъар жуъредин тарсар тухузва: тарс-практикум, тарс-модуль, тарс-лекция, тарс-семинар, тарс-ахтармишун, тарс-сиягъят, тарс-къуѓун, тарс-КВН, компьютер ишлемишү

✓ педагогвилин къалахада виниз тир нетижайрив агалкун патал муаллимни аялар сад-садан гъавурда гъатна къандада;

✓ алай дөвирдин учениклиз эвэлни-эвэл умьурдин гъар жуъре гъалара вичичиц дүздаказ тухуз чирна къандада;

✓ аялар гъазурунин еридин дөрежа хкажуналан акл къалахунна къандада хъи, гөрек абурун чирвилер образованидин госстандартириз жаваб гудайбур жен;

✓ виридалайни кар алайди жувавай ва ученикрайз истемишуун, тухузвай вири мянрекатра муаллим гъар са кар дүйн-дүйн тамамарзавайди, селигъалуди хүн я.

Аялриз, иллаки юкъван классра къел-заявайбуруз, Эльвира Мавлудовна хътин ачух рикл авай, неинки чин гъавурда гъат-дай, алава яз чеб къугъуралди, итижлу ут-ренникралди, тарсаралди машгъулардай муаллимар пары къандада. Аялрин рикле жував чка авун, абурун патай ихтибарлувал къазанишун вири муаллимрий алакъадай крар туш.

Эльвира Шагъпазовадин методикадин принциприй сад аялриз чин фикир дүйз-

налди тарс-презентация, тарс-сейр, тарс-сувар.

Гъар са тарсуник ЕГЭ-дизни ОГЭ-диз гъа-зур хүнин элементарни ква. Аялриз къимек патал Эльвира муаллимди методикадин вичин месялятар арадад гъанва. Кабинетдин цларал ЕГЭ ва ОГЭ дүз хъянин чешнеяр ала. Дөвирдин истемишуунрив къурвал туль-къурнавай кабинетда компьютердин къумек-дадлдин тарсар тухудай мумкинвал ава.

Э.Шагъпазовади ученикар нетижайар къайдай аттестациядиз ва госэкзаменар вахкуниз гъазурунин кар алай темадал къалахзава. Алай вахтунда ученикрин вири къуватар ЕГЭ хъсандин вахкүз жедайвал къалахуниз серфнава.

Эльвира муаллим классдин руководителни я. Им аялриз неинки чирвилер, гъакл тербия гүнин жигъетдайни адад хиве еке жавадарвал ава лагъай чал я. Ам гъар са ял акъуллуди, тербиялуди, чирвилер авайди хъунал алакъязава ва, лугъун хъи, школада ада аялриз "дидевалзава".

Вахъ яратмишнин къалахада мадни еке агалкунар хъурай, Эльвира Мавлудовна.

Бажарагълу актёр ва манидар

Азиз МИРЗАБЕГОВ

Эхиримжи вахтара Лезгийрин госмуздрамтеатрда чин къалахада чалишишвальзавай бажарагълу жегъилри къалахзава. Абурукай сад Руслан Пирвердиев я. Ада театрда къалахиз ҷуд ийс жезва. Аниз атай гъа сифте ийкъарилай гатъунна, ада тамашачийрин ва колективдин арада еке гъурумет къазанмишна, вич алакъунар авай актёр, хъсан вокалист, лезги манияр та-мамардай устад яз машгъурна. Театрдин къилин режиссёр, халкъдин артист Мирзабег Мирзабегова адад къалахизд ихтиян къимет гузва: "Жуван яргъалди тир актёрвилин ва режиссёрвилин умъурда заз театрдин газа несилирхъ галаз къалахдай мумкинвал хъана. Абурун арада хъсан вокалистарни авай. Газа дүшүшүшра хъсан вокалистрикай драмтеатрдин хъсан актёрар жезвач. Аллагъди инсандин гъамиша вири патрихъай сад хътин алакъунар, бажарагъ гузвач. Руслан Пирвердиев - им къетлен дүшүшүш я. Аллагъди ада вокалистивилин ва драмтеатрдин актёрвилин пай ганва. Виниз тир пешекарвилли, датланя яратмишнин рекье хъуни ам амайбурай тафаватлу ийизва".

Умъурдин реҳъ

Руслан Пирвердиев 1974-йисан 20-иондиз Хачмаз райондин Ялама станциядал яшамиш жезвай Бульфаран хизанды дидедиз хъана. Гъвечи чавалай музыкадал ашукъ Руслан Яламада 1-класдиз ва музшколадиз фена. Ийисара ада гъар жуъредин конкурсрана проекта иштиракзавай. Гада ругуд лагъай классда авайла, хизан Бакудиз күч хъана. Ина юкъван мектеб ақылтарна, Азербайжандин архитектурдин ва эцигунрин госуниверситетдиз гъахна. Музыкадин хиле вичин алакъунар ахтармишдай, бажарагъдадал къалахдай ашкъи авай жегъил университет ақылтарайдалай къулухъ Азербайжандин консерваториядин патав гвай школа-студиядин вокалдин отделенидик экечина.

1995-йисалай чехи сөгненайриз экчечизавай Руслан гъар жуъредин дөрежайрин концертринни фестивалин иштиракчи я. 1996-йисуз адакай машгъур шаир Седакъет Керимовади тешкилай лезги халкъдин "Сувар" ансамблдин солист хъана.

2006-йисуз Дагъустандиз күч хъайи Р.Пирвердиевин вичин алакъунар музыкадин газа проектрани мергъямат-лувилин концертта къалурна. Гъуль-лай Дагъустан Республикадин жегъилри къарин рекъяй комитетдин теклифдади ада Республикадин ва ше-гъердин конкурса жоридин член яз иштиракна.

2008-йисуз Руслан Пирвердиеваз Дагъустандин операдин ва балетдин го-стеатрдин къалахиз теклифина. Са ийсалай Руслана къадим Дербентда къалюгъ кутуна ва Лезгийрин госмуздрамтеатрда къалахиз эгечина.

Яратмишунар

Лезги театрда Руслан Пирвердиев сифте У.Гъажибекован "Аршин мал алан" опереттада Аскеран ролда къуль-вани. Тибиятди вичиз ганвай къетлен пай ва пешекарвал себеб яз и роль Руслана тарифдавалай та-мамарна, адад бажарагъдадал та-мамарни къатланна. Гъа икк актёрди сад-садан гъуль-лайлаз жуъреба-жуъре ролар та-мамарна: чубан Къадиман (Хуъругъ Тагъирини Къ.Межидован "Ашукъ Сайд"), савдагар Сулайманан (А. Абдуллафаурован "Находчивый Алмас"), Сакасан (Ф.Беделован "Манекены"), Билалан (А.Исмаил-

ван "Пуд югъ"), Етим Эминан ("Мамнунан чирағы"), Гъажидин (С.Рамазанован "Айисат") ва мсб.

Лезги театрда къалахиз башламиш сифте ийкъарилай Р.Пирвердиева вич яратмишнандай, юмиша цийивилерин гъуль-лайна авай къетлен актёр тирди къалурна. Сегнеда устадвал хажунални ам датланя алакъанава. Актёрди сегнеда къалурзавай къаматриз хъсан акунар, кесерлувал ва къенепатан гужлу гъиссер хас я. И кар ам Аскеран, Эфенди Капиеван, чубан Къадиман, савдагар Сулайманан, Сакасан, Билалан, Етим Эминан, Алиханан, силисчиндин ва маса ролра къуль-вай төгъерди субтазава. И къаматра Руслан Пирвердиев къуль-вай төгъердиз "Лезги газетдин", "Дагъустандин жегъилар", "Дагъустандин правда", "Дербентдин цийивилер", "Дербентдин хабарар" газетрин чинрилай критики хъсан къимет гана, тамашачири гурлу капар яна.

Руслан Пирвердиеван бажарагъувал ва алакъунар эхиримжи иисара къуль-вай ролрай мадни хъсандин аквазва. Гъар са ролдив ам рикл газа, халис пешекар хъиз эгечизава. Жегъил пешекардин бажарагъди цукъ ақылдан карда М.Мирзабекован, чехи несилидин векилар - актёрар, Россияндин лайиху артистар тир: А.Магсудован, А.Гъабибован, Дагъустандин халкъдин артистар Э.Багышеван, Ш.Закарьяеван, И.Рамазанован, М.Мамедован ва масабурон чалишишвилери еке роль къуль-вайна. Абуруйлактый актёрдин меслятияр, насытчияри хъана.

Актёр Р.Пирвердиеваз зегьметдал рикл, искустводал ашукъ хъун хас я. Гъар гъи ролда къуль-вай хъайитла, ада абурук, лугъудайвал, вичин руғъдин күс кутазава. Нетижада къетлен жуъредин ақылтый къаматарни арадал къезвеза.

Манидардикай хъиз рахун хъайитла, Руслана лезгийрин газа манириз цийи умъур хъана ва халкъдин арада мадни сеили хъанва. Манияр ада урус, азербайжан, түрк чаларални тамамарзава.

Пешекар актёр ва манидар яз, ада Республикадин къультуралынни общественный умъурданни иштиракзава. Къиблепатан Дагъустанда ам галализ къиле физвай мярекатар бажагъат ава. Театрдин искустводик еке пай кутунай ва яратмишнин рекье аваз 20 ийс та-мам хъунхъ галаз алакъалу яз Руслан Пирвердиеваз и мукъвара "Дагъустан Республикадин лайиху артист" лагъай гужъметдин тівар гана.

Тамашачири, къалахдин юлдашрин мурад Руслана хъана мадни еке агал-къунар хъун я.

* * *

20-октябрьдиз Дербентта Стап Сулайманан тъварунихъ галай Лезгийрин госмуздрамтеатрдин залда Руслан Пирвердиеван концерт жеда. Буюр, ша!

Бан галаз гъяятдин варар геляна къе-
цел экъечай юкъван яшарин, шу-
малвал квай буйдиз асклан тушири,
цилиндин це чуъхенвай хътин чулав чларар
къулухъди эвнават, гъабурухъ галаз къа-
дай чулав инияр хътин вилерин авай, улт-
вемвал къатлуз жедай чинал гъяркуувал
квай къалин рацамарни битиш нер алай итим
са шумуд легъзеда акъваз хъана, ахпа къиль
тууквей патахъ агъадал чуутхъунна, са тади
хабардин гульгъуниз физвайди хъиз.

Гъава умунди, секинди, гъа вахтуниз-зу-
луз килигайди тир. Күчедин къве патани къа-
вариз шифер, сахси, металлдин сахси яна-
вай къве мертвадин, шушбенд тунвай
айванар, вижевай багълар галай къвалер авай.
Багълара, салара бегъерар къват хъийизвай
инсанарни кими тушир. Күчеда ара-ара,
тъбиатдин секинвал чууриз, автомобиларни
пайда жезвай. Итимди са куынини фикир
гузвачир. Асалтай хуурьунвийрин саламни
къаз, ада вилики гъерекат давамарзавай.
Касдин региммупвал, инсанвал, хуш рафтарт-
вал чизвай хуурьунвияр адан гульгъуниз та-
жубиледи килигизавай.

Итимдин бейнида халис жэнг къиле физ-
вай. Жаваб авачир сулар майдандал экъе-
чиз, квахъзавай. Күшкүш къачуна вич-вичихъ
галаз рахазвай итимдиз касни, затини акваз-
вачир.

- Я Аллагъ, почему? Почему гилани чи
инсанар авамар яз амайди я? Гъич акъулди-
вай къатлуз жезвай. Зиггинсарни туш эхир.
Къвалера алай аямдин техника, мебель. Ше-
гъеррин къулайвилерни аквазва, амма авам-
вилин а къиль авач. Чинин яшайиш хъсанару-
нин, герек къулайвилер тешкилунини фи-
кирзавай. Гъавурда тваз алахъайлани, къура-
ри язава, дүз теклиф инкарзава, “чи къиль
тъармир” лугъузва. Ни? Даҳдини яъя. Дүнья
акунвай, гъилля кар-къалахъ къевзевай акъул-
лу, камаллу инсанри. “Вуч, чун хуурьунвий-
рин вилик беябуриз, чал хъурурьиз къланза-
вани? Чун кицин тумуна туну акъуддай чка-
дал гъиз къланзавани?” лагъанай абуру. Я Ал-
лагъ, икни жеда къван?

Багъри ксар гъавурда гъят тавуни ажу-
ламишнавай итим Межид тир. Къяд ийсалай
гзаф Пензадин са заводда къалахъ къилин
инженер. Къалахъ авачирвиял, гъвечи стхан-
ни Тюмендиз фена, ялгъуз амукъай даҳдин-
ни яъян патав гила хизанни галаз хтанвай
хва. Къве яис жезвай ада хуурьун ял къачуз.
И вахтунда ада къвалерин нақвадин керпич-
рин цлар пластикадин листерлди къевна. Къвалер
чими ийдай система кардик куту-
на. Сад лагъай мертвадеба къулай дегишил-
лер туна. Багъ бергъерсуз къелемпикай азад-
на, цийибур кухтуна. Амма гъар са кар тама-
марун Межидас четин акъвазана. Даҳни я
гъамиша акси акъвазавай. Гужуналди, гъат-
та дяве чуугваз, цийивилер туну ада...

- Межид! Межид, яда! Я дуст, вун, зунни
такур къасарна, гъи жегънемдиз физвайди я!?

Вичиз тъвар къуна эверуни, гъатта экъуль-
гъуни, Межид хусуси фикиррин къармахрай
акъудна. Ам, худ хкатай машин хъиз, акъваз
хъана, садлагъана къулухъ элкъвена. Кили-
гайтла, пузарарни аладарна хъульрез акъваз-
навайди са классда къелай дуст, жаван жен-
желвилерин амадаг, гила муаллим Саид тир.

- Яда, я Межид, ви рехъ алатнавани? Къил
лекъунвани? Теклифайлани, вахт авач
лугъуз, текъверди, гила чи магълейриз акъ-
тавана хъи? Артухлама, залай элясна физ-
ва, зун аквадай вилерни амач?..

Межидас лап регъуль хъана. Адаз вуч
лугъудатла чизвачир. Саид муаллимдиз аку-
на хъи, дуст са жуъреда ава. Адаз чинал
хъвер гъиз къланзава, амма алакъзава. Са вуч
ятыни лугъуз къланзава, гафар акъатзава.

- Ик! Гъиле гъатай вун ахъяйтла, къун-
шияр захъ галаз рахун хъийидач. Къала сад-
ра, ша захъ галаз.

- Гъиниз? - эхир гаф акъатна Межидай.

- Гъиниз жеда къван, жегънемдиз, ахпа
лагъай кас. Хуурьуз хтана къве яис я, анжак
садра зи утагъдиз салам гана.

- Оставь, суши, кумир зи чинар. Зун гъа-
кълани...

- Акъвазва, акъвазва, вун вак квач. Нин гъу-
нин я? Папан, къузекрин ва я къуншийрин?

- Къамир абурун тъварар, - хъел кваз, пеле,
чина биршар туну, ван акъудна Межида. -
Они мне и проблемы создают, - Межида къве
гъилвидини вичин түнд къуна.

- Жеч яда? Ви даҳдини яъя? Гъамид -
вири хуурьуз гъурметзаядай устлар, камаллу
итим. Тажум яъя - рикл, гъиль ачу, регъиму
дишегъли. Жери крат туш. Белки, дуст, вун
хуурьуз шартларикай икрагъ хъъхана жеди?

- А то, как же, чи хуурьуз жегънемдин
четинвилерин чкадал шегъердин хътин къул-
айвилер ийиз къандайла яъя, адахъ галаз
зил къаз, даҳдини, представляешь, суши, заз
къецл гузва.

- Акъваз, акъваз кван садра, - муаллим
дустуниз атумна килигана, - вуна теклифа-
вай а къулайвилер гъихтибинур я эхир?

- Гъихтибинур жеда къван, лап адетдин-
бур, гъар юкъуз необходимыйбур. Яда, чек-
мечи къвачин къапар авачиз амукъда лугъу-
дайвал, устлар тир зи даҳдин къвалерал ерли
гъаль аламачир. Къеепатан тъвек-тъвек хъан-
вай цлар пластикадал обшивка авунникай ихти-
лат кудайла, понимаешь, суши, къведни ҷавуз акъ-
атна. “Икъван гъагда затл
хъаначтла, инлай къулухъ
мадни виш ийисуз амукъда. Чаз гъакл гъавая хар-
жай пулар авайди туш”,

Нариман ИБРАГЬИМОВ

- Я гада, адан тъварни импортный я, кран-
ни. Машинни кваз. Са гынай ятани импорт-
ный къелемарни гъана, лилипуттар ялда. Чи
тарар пуд-къуд мертвад хаж жеда, емишар
атумни имтигъандиз элкъведа. Лилипутри-
лай гъа чилел акъвазна атлти ичер, чуъхвэ-
рар. Гъа Мадрида хуурьунвийриз майдилай
декабрдади бегъар гудай некъийрин сортни
чирна. Ви даҳни яъ гъахъ я, Мадрида ава-
чир затл, шей чизл хъун, жери крат туш.

- Хорошо, хорошо, я муаллим, добрый
кранин тереф хвена къанда. Зибур чуру крат
туш эхир. Виликрай хъиз туш, гила гъар са-
дан гъяятда, къвале кран, газ, электричество
ава, эцигунрин материалар бул я. Маса мум-
кинвилерни аваз-аваз четин шартларя яша-
миш хъун давамарун авамвал, ахмакъвал
тушни бес?

- Анал вун гъахъ я, дуст. Бязи вахтара
зунни чи инсанрин авамвилел, къгульвилел
мягътл жезвайди я.

- Вот, вот, эхъ мун, гъакл я. Даҳар хкведал-
ди за чимивилин система къутягъна. Ви рикл
аламатла, чи сад лагъай мертвадин кефер-
пата емишар худай къвал авайди тир, гъа-
нинай за гъамамни авуна. Чехибур хтайла,
авур дегишилдер акурла, гъарай акъулдна
яъя. Даҳ за къуннерикай къуна гъамамдиз

- Фур ацлуда, ахпа, юлдаш новатор...

- Без проблем. Чиркер тухудай маҳсус
машинар авайди я, эверда абуруз...

- Яз я гъа. Ваз вуч аватла чидани, дуст,
вун гъахъ я. Чи авамвилыхъ, темпелвилыхъ,
хъайвал хъуй лугъудай зиянлу вердиши-
лихъ къадар авач. Жуван къвале, гъяятда,
жуван хизанриз къулайвилер арадал гъуни-
кай фикирзавач.

- Вот, вот, гъа виридан хъиз, ви къвалерин
гъялни гъам я, маллим. Заҳутни къваливай
яргъа, салан пипле ава. Хуурьуз газ гъана цлуд
иисалай виниз я. Вун - хуурьун интеллигент...

- Гъахъ я вун, я кас. Ингъе вуна лугъу-
далди, гъич фикирдизни атанач. Кваз такъун,
жегънемдиндиз фей вердишишвал, ваз къан хъай-
тила, цийивилерихъай кичевални я.

- Заз чидайвал, райондин дишегълийрин
пудканни цлуд процент азарлубур я. Вучиз
лагъайтла, хъульбуз къайи ятарик пек-лек
чуюхъзвайвиял, сала авай заҳутъда беден-
диз къай гуззвайвиял. Им, чна, итимри, чиз-
чиз чи рушар, сусар, палар азарлай ийизвай-
дай я. Чи къегъал, такабур итимрихъ галаз
авур ихтилатри заз вуч ачухнатла чидани?
Садбуруз пул гъайиф къевзва, масадбуруз
система фад чур хуункай игътията ава. Пуд
лагъайбуруз папарин къулай яшайишдин пар
акъудиз къанзавач. Къурелди, гилани эркек-
ди вич шагъдай, пачагъдай пабни вичин къа-
равушдай, гъатта луқрай къазва. Им инса-
сузвал я.

- Бес я, дуст, жегънемдин цл а курай чи
тахъайвилер, къайгъусувилер. Вуна заз къу-
мекдани отопление тваз?

- Ам вуч лагъай гаф я, суши, гъелбетда,
кумекмад.

- Гила на унитаздин месэла гъикл гъял-
дайвал я? Я гъикл чалал гъида?

- Чалал абуру къведач, муаллим. Амукъ-
завайди са кар я, гъамни за къе ийфиз абур
ксаила ийда, гъамамда унитаз эцигда.

- Къузекрин ихтияр авачиз?..

- Ихтияр абуру отопленидизни ганачир...
За гъамамда парталар чуюхъдай машинни
эцигнава къван. Адай заз яъя гъар юкъуз дуль-
аяр ийизва. Тиянда, крандик парталар чуюхъдай
къван вичин чан хкатнада, вахтун-
дилай фад къузыну хъаналда.

- Валлагъ, ваз аферин гада, амма яваш
рахух, зи папаз ван ататла, ада зун жегъ-
немдиндиз ракъурда, - муаллимди ракларис вил
яна.

- Ам гъахълуну жеда, суши. Вун прогрес-
сдикай хабар авай кас яз, вуна девирдин
цийивилерикай менфят худзавач.

- Вучда къван, чун са базы къял адетри,
вердишилери члада тунва, - хиве къуна Саид-
да. - Кимел физ азад вахт пучзава, жуван
хизанни къулайвилерикай магърмазава. Вун
къе зал ацалтна пар хъсан кар хъана, дуст,
зи вилериз, гыссериз на цийи ишигъ, къуват
вахкана.

- Вуна, суши, зи ажуғъ, хъелни элекъар-
на, сағърай вун, дуст. Насчет просьбы знай,
гъафтидилай зун устларни галаз къведа.

- Дугъриданни, са гъафтидилай цийивил-
лерин сағъриб са хара алатарни гвай устларни
галаз атана. Саид сифте нубатда и йикъара
вичи итих ийизвай, сикинвал вугузвачир кар-
дикай хабар къуна.

- Валлагъ дуст, вун тақланбур, вал пехил-
бур вири жегънемдиндиз фирај, вун са гаф гвай
итим я, гъавиляй вун хушни я. Лагъ заз, уни-
таздин месэла гъяллиз алакънни? Гъамид
даҳни Тажум яъ къвалерай катнавач хъи?

- Нани лугъуда гъа, суши, катнаж. Эку-
нахъ гъамамдиз фей я, аныай илан акурди
хъиз, экъечина. Вичивай жедай къван гъара-
ярна. Къуншиярни къватла гъенел. Зи кай-
ваниди ам секинарна. Пуд лагъай юкъуз яъя
свас тажубардай ва шад авур гафар акъатна:
“И кутгай затл, зал алукини тавуна, са пуд
ийис идалай вилик эцигнайтла жедачирин?
Валлагъ, чан свас, заз къвалера ни гъатиз
кичевайди тир, амма икъван къулай жедай-
ди къилизни атана хъи, атана”. Гъакл хъай-
тила, суши, чи итимар дишегълийриз гаф кра-
рай буржлу яз ама. Гила къваннан абуру къи-
лиз акъудин, чи умуръдин цууквериз яша-
шиш къезиларин, абурун бахтлу йикъар ар-
тухарин, - лагъана Межида муаллимдиз ки-
лигиз.

- Гъахъ я вун, дуст, чун абуруз умуръ-
лух буржлу я. Чи дишегълийриз къулай шар-
тлар тешкилунни чи буржи я.

Къуншияр авасирди - га-а-а-з?

ГЪИКАЯ

лагъана. Вот так, мой друг. Имни гъич, за туль-
къундай. Понимаешь, суши, зун къапарай
акъудавайди вуч тиртла чидани, гъар сефер-
да яъя тикрардай: “Мадрида авасирди -
чна вучда? Эгер ам хъсан кар тиртла, Мадри-
да фад ийидай”. Ятани за жуваз къанивал
авуна. За устлар галаз къвалихъдайла, гъа
Мадрид ва маса къуншияр яръарилай кили-
гиз, даҳдивай “ада вучзевайди я?” лугъуз,
хабар къаз хъана. Ахпа, виридан гъулгу-
лайвилерин гъулгузла тунвайди ти
вун я ман?

- Не знаю, суши, если честно, но залай
чешне къацаузбай артух жезвай. Гъар эку-
нахъ фад къарагъиз пич руҳхъведикай ми-
хъиз, къласар, цивин ялиз цлай хъийизвай
яъ галат жезвай. За отопительный система
твада лагъайла, яъя мад вичин даллайдай
илигна. “Мадрида авасирди - чаз? Вучда за
адакай? Вири къ

Ругудра чемпион

**ТЕРРИТОРИЯ «ЛЕКИ»
МАГАРАМКЕНТ**

Пятикратный Чемпион Дагестана по футболу

WWW.FC-LEKI.RU

ФУТБОЛ

Мегьарамдхурун райондин футболнин "Леки" десте ругуд лагъай сеферда республикадин чемпион хьана.

Махачкъала, Каспийск, Буй-

накск, Хасавюрт шегъеррай, Мегьарамдхурун, Хасавюрт районрай къуд командаштин иштираквал авай и турнир 14-апрелдиз башламишнай.

"Лекиди" чемпионат акъалтадли гъеле са тур амаз гъалибвал къазанмишна. 15-октябрдиз

17-турдин сергятра аваз и команда Каспийскдай тир УОР-дин винел 5:0 гъисабдалди гъалиб хьана. Къвед лагъай чка "Хасавюрт" ФКДи, пуд лагъай чка УОР-ди къуна.

21-октябрдиз футболдай республикадин чемпионатдин нетижаляр къада.

Эхиримжи чкадал ала

ТУРНИРДИН ТАБЛИЦА:

КОМАНДАЯР	И	В	Н	П	М	О
1 Зенит	13	8	4	1	23-6	28
2 Локомотив	13	8	2	3	18-11	26
3 ЦСКА	13	7	3	3	15-9	24
4 Краснодар	13	6	3	4	17-12	21
5 Спартак (М)	13	5	5	3	20-18	20
6 Урал	13	4	7	2	15-13	19
7 Рубин	13	5	2	6	16-12	17
8 Арсенал	13	5	2	6	12-14	17
9 Ахмат	13	5	2	6	15-18	17
10 Уфа	13	4	5	4	9-13	17
11 Ростов	13	4	4	5	11-11	16
12 Амкар	13	4	3	6	7-9	15
13 Динамо	13	3	4	6	11-14	13
14 Тосно	13	3	4	6	11-15	13
15 СКА Хабаровск	13	2	5	6	8-16	11
16 Анжи	13	2	3	8	12-13	9

Итижлу акъажунар

АЗДДИЗ КҮРШАХАР КҮН

Дагъустандин пагъливанри Ахмат Къадыроваз бахшнавай международный турнирда медалар къазанмишна. Къейд ийин, "Ахмат" клубдин патахъай Дагъустандин спортшколайра вердишивилер къацувай Зелимхан Абакарова (57 кг), Бекхан Гойгереева (61 кг), Агъмед Чакаева (65 кг), Имам Аджиева (65 кг), Даурен Куругълиева (86 кг) венивалзлавай.

"Ахмат" клубдинни Россиядин хягъай командаштин арада лап итижлу акъажунар хьана. Россиядин командаштик Артём Гебеков (57 кг), Муршид Муталимов (65 кг), Магома Дибиргъажиев (70 кг), Агъмед Гъажимегъамедов (74 кг), Алихан Жабраилов (86 кг), Расул Ме-

Д.Куругълиев

гъамедов (97 кг), Билял Махов (125 кг), Мурадин Кушхов (125 кг) квай. Турнирда командаштин арада сад лагъай чка патал акъажунар "Ахмат" гъалиб хьана.

Пуд лагъай чка патал Европадин командашти Белоруссиядин спортсменин винел гъалибвал къазанмишна. Белоруссиядин командаштикни дагъустанвияр квай - Мегъамедмурат Гъажиев (70 кг), Мурад Курамегъамедов (70 кг), Гъажи Набиев (74 кг), Мегъамедгъажи Нуров (97 кг).

Турнирдиз килигиз дуныяда машгъур гзаф спортсменар атанвай, абурун арада олимпиадайрин 20 чемпион, юа жергедай яз пуд сеферда Олимпиададин гъалибчи Бувайсар Сайтиевнин авай.

Чин гъазурайди -
Дагъви ШЕРИФ

Са вацра - къве шабагъ

ДЗЮДО

Рагнеда РАМАЛДАНОВА

Са шумуд юг идалай вилик Каспийскда дзюдодай шегъердин къвенквечивал къазанмишун патал 2009 ва 2010-ийсара дидедиз хъянвай аялрин арада акъажунар къиле фена. Ана шегъердин спортзалра спортидин сирер чирзавай 100-дав агацна жаванри единоборстворин виридалайни машгъур жуъредай чипхъ авай ала-къунар къалурна. Акъажунар лагъайтла, заланвилин са шумуд категориядай къиле фена. Гъвечи пагъливанрин бягъсериз тамашиз атанвайбурун къардари тимил тушир.

21 кг-дин заланвал авай спортсменин арада 2-чкадиз чи гъвечи ватандаш (адан чехи бубайрин ери-бине Къурагъ райондин Бахцугъирин хъряй я) Шамил Гъажимирзоев-НИ лайиху хьана. Сифте къве бягъсина Шамила вичихъ галаз гъасирдал экъечайбурун винел инанмишвиледи

Гъалибвал къазанмишна. Финандин бягъс са очодин тафават аваз акъалтна.

Къейд авун лазим я хъни, дзюдодал машгъул жес алатнавай са куьру вахтунда Шамила къвед лагъай сеферда гъалибвал къазанмишнава. Икъл, тахминан са варз идалай вилик ам вичин яшарин аялрин арада дзюдодай акъажунра Кубокдиз лайиху хьана.

Малум хъайивал, Ш.Гъажимирзоева Каспийскдин Агъмедхан Султанан тъварунихъ галай 8-нумрадин лицейда 2 "Г"-классда хъсан къиметар аваз къелзава. Дзюдо Шамила вичин виридалайни рикълай спортдин жуъре тирвилляй хъяна. Алай вахтунда ада "Чирагъ" тъвар алай спортзалда тренер Тагир Жанибегован гъилик вердишивилер къачузва. Тренерди гъвечи пагъливанди вич гъасирдал тухуззвай ва тренировкайрив рикълай газэгчизавай саягъдиз килигна, аялдихъ спортдин жуъредай эку гележ аваз гъисабзава. Чи мурадни гъвечи пагъливандихъ мадни еке дережая хъун я.

"Дагъустан" турнирдай акъатна

ВОЛЕЙБОЛ

Волейболдин "Дагъустан" клуб 2017-йисан Россиядин Кубок патал къугъунрай акъатна.

Сейдиз" - 0:3 гъисабдалди ва 13-15-октябрдиз Казанда полуфиналдин къугъунра алай вахтунда улькведин чемпион ва Кубокддин сагыб "Зенитдиз" 0:3 - гъисабдалди.

2-3-декабрдиз Белгородда Казандин "Зенитдиз" Новосибирскдин "Локомотив" ва турнирдин иеси "Белогорье" къугъвада.

понедельник, 23 октября

РГВК

- 06.40 «Наш Дагестан» 6+
 06.45 «Заряжайся!» 6+
07.00 Время новостей.
 Итоги
07.50 «Заряжайся!» 6+
08.00 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
08.45 «Заряжайся!» 6+
 08: 55 X/f «Жених и невеста»
10.05 «ТВ Театр поэзии»
12.05 «Парламентский вестник»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 Д/f «Белла, чао, или Цветок на память»
14.00 «Служба Родине»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 X/f «Выше радуги» 1 с
16.30 Время новостей Дагестана

ПЕРВЫЙ

- 5.00 Доброе утро.
 9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово!
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет.
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся!
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Время покажет.
18.00 Вечерние новости.
20.50 «На виду» Джамал Атаев
 21.20 «Учимся побеждать»
21.55 «Пром прогресс...»
22.30 Время новостей Дагестана
23.00 Время новостей Дагестана
23.20 «Глобальная сеть»
23.45 Д/c «Севастопольские рассказы» 5 с.
00.30 Время новостей Дагестана
01.00 Передача на табасаранском языке «Мил»
01.35 T/c «Правое дело»

РОССИЯ 1

- 08.35-08.41** Вести-Дагестан
11.40, 14.40, 17.40 Вести-Дагестан
18.00 «Мы»
18.25 Акценты.
20.45 Вести-Дагестан
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
11.40 Местное время.
12.00 Судьба человека с Борисом Корчевниковым.
13.00 60 минут.
14.00 Вести.
14.40 Местное время.
14.55 T/c «Тайны следствия».
23.30 Вечерний Ургант.
0.00 Познер.
1.00 Ночные новости.
1.15 Время покажет.
2.20 Комедия «Нецелованная».
3.00 Новости.
3.05 Комедия «Нецелованная».
4.25 Контрольная закупка.

НТВ

- 08.35-08.41** Вести-Дагестан
11.40, 14.40, 17.40 Вести-Дагестан
18.00 «Мы»
18.25 Акценты.
20.45 Вести-Дагестан
5.00 Т/c «Лесник».
6.00 Сегодня.
6.05 Т/c «Лесник».
7.00 Деловое утро НТВ.
9.00 Т/c «Возвращение Мухтара».
10.00 Сегодня.
10.20 Т/c «Возвращение Мухтара».
11.10 Т/c «Адвокат».
12.00 Суд присяжных.
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.00 Т/c «Улицы разбитых фонарей».
19.00 Сегодня.
19.40 Специальный выпуск с Вадимом Такменевым.
20.40 Т/c «Невский. Проверка на прочность».
23.50 Итоги дня.
0.15 Поздравки.
0.30 Т/c «Агентство скрытых камер».
1.00 Место встречи.

ДОМАШНИЙ

- 6.30** Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
8.00 По делам несовершеннолетних. (16+).
10.00 Давай разведемся! (16+).
10.20 Тест на отцовство. (16+).
11.10 Т/c «Адвокат».
12.00 Суд присяжных.
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.00 Т/c «Улицы разбитых фонарей».
19.00 Сегодня.
19.40 Специальный выпуск с Вадимом Такменевым.
20.40 Т/c «Невский. Проверка на прочность».
23.50 Итоги дня.
0.15 Поздравки.
0.30 Т/c «Агентство скрытых камер».
1.00 Место встречи.

ТВ-ЦЕНТР

- 6.00** Настроение.
8.00 X/f «Дамское танго».
9.40 Детектив «В полосе прибоя».
11.30 События.
11.50 Посткриптум.
12.55 В центре событий.
13.55 Городское собрание.
14.30 События.
14.50 Город новостей.
15.05 T/c «Пуаро Агаты Кристи» (Великобритания).
17.00 Естественный отбор.
17.50 T/c «Выйти замуж любой ценой», 1 и 2 с.
19.40 События.
20.00 Петровка, 38.
20.20 Право голоса.
22.00 События.
22.30 Пункт назначения.
23.05 Без обмана! «Красное против белого».
0.00 События. 25-й час.
0.35 Право знать!
2.25 X/f «Не в деньгах счастье».
5.40 6 кадров. (16+).

ЗВЕЗДА

- 8.00** Т/c «Десантура. Никто, кроме нас», 1-4 с.
9.00 Новости дня.
9.15 T/c «Десантура. Никто, кроме нас», 1-4 с.
10.00 Военные новости.
10.05 T/c «Десантура. Никто, кроме нас», 1-4 с.
12.50 T/c «Десантура. Никто, кроме нас», 5-8 с.
13.00 Новости дня.
13.15 T/c «Десантура. Никто, кроме нас», 5-8 с.
14.00 Военные новости.
14.05 T/c «Десантура. Никто, кроме нас», 5-8 с.
17.35 D/c «Москва фронт». 18.00 Новости дня.
18.40 D/c «История военной разведки», 1 с.
19.35 Теория заговора.
20.20 Спец.репортаж.
20.45 D/c «Загадки века с Сергеем Медведевым». «Заговор против императора».
21.35 Особая статья.
23.00 Новости дня.

вторник, 24 октября

РГВК

- 07.15 Передача на табасаранском языке «Мил»
07.50 «Заряжайся!» 6+
08.00 Мультфильм 0+
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 «Заряжайся!» 6+
08.55 D/c «Русский музей детям» 15 с.
09.25 «Откровенно говоря»
09.50 D/c «Севастопольские рассказы» 5 с.
10.45 X/f «Антуан и Антуанетта»
12.30 Время новостей Дагестана
12.50 «Экологический вестник»
13.20 «Учимся побеждать»
13.55 «Пром прогресс...»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 X/f «Выше радуги» 2 с.
16.30 Время новостей Дагестана

ПЕРВЫЙ

- 5.00 Доброе утро.
 9.00 Новости.
9.15 Контрольная закупка.
9.50 Жить здорово!
10.55 Модный приговор.
12.00 Новости.
12.15 Время покажет.
15.00 Новости.
15.15 Давай поженимся!
16.00 Мужское/Женское.
17.00 Время покажет.
18.00 Вечерние новости.
18.45 На самом деле.
19.50 Пусть говорят.
21.00 Время.
21.35 T/c «Гостиница «Россия»».
23.35 Вечерний Ургант.
0.10 Ночные новости.
0.25 Время покажет.
1.30 Триллер «Свет в темноте».
3.00 Новости.
3.05 Триллер «Свет в темноте».
4.00 Мужское/Женское.

РОССИЯ 1

- 08.40, 11.40, 14.40, 17.40** Вести-Дагестан
09.00 «Шалбузда»
18.00 «Я и мои друзья».
18.20 Республика
18.40 Голос Евразии
20.45 Вести-Дагестан
9.00 Вести.
9.15 Утро России.
9.55 О самом главном.
11.00 Вести.
11.40 Местное время.
12.00 Судьба человека
 13.00 60 минут.
14.00 Вести.
14.40 Местное время.
14.55 T/c «Тайны следствия».
17.00 Вести.
17.40 Местное время.
18.00 Андрей Малахов. Прямой эфир.
19.00 60 минут.
20.00 Вести.
20.45 Местное время.
21.00 T/c «Бумеранг».
23.15 Вечер с Соловьевым.

НТВ

- 5.00** Т/c «Лесник».
6.00 Сегодня.
6.05 Т/c «Лесник».
7.00 Деловое утро НТВ.
9.00 Т/c «Возвращение Мухтара».
10.00 Сегодня.
10.20 Т/c «Возвращение Мухтара».
11.10 Т/c «Адвокат».
12.00 Суд присяжных.
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.00 Т/c «Улицы разбитых фонарей».
19.00 Сегодня.
19.40 Специальный выпуск с Вадимом Такменевым.
20.40 Т/c «Невский. Проверка на прочность».
23.50 Итоги дня.
0.20 T/c «Агентство скрытых камер».
0.55 Место встречи.

ДОМАШНИЙ

- 6.30** Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).
7.30 6 кадров. (16+).
8.00 По делам несовершеннолетних. (16+).
10.00 Давай разведемся! (16+).
10.20 Тест на отцовство. (16+).
11.10 Т/c «Адвокат».
12.00 Суд присяжных.
13.00 Сегодня.
13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
14.00 Место встречи.
16.00 Сегодня.
16.30 Место встречи.
17.00 Т/c «Улицы разбитых фонарей».
19.00 Сегодня.
19.40 Специальный выпуск с Вадимом Такменевым.
20.40 Т/c «Невский. Проверка на прочность».
23.50 Итоги дня.
0.20 T/c «Агентство скрытых камер».
1.00 Место встречи.

ТВ-ЦЕНТР

- 8.00** Доктор И...
8.30 T/c «Каменская. Убийца поневоле».
10.35 D/f «Леонид Коневский. Безнадежный скотилчик».
11.30 События.
11.50 T/c «Чисто английское убийство».
13.40 Мой герой. Георгий Мартиросян.
14.50 Город новостей.
15.05 T/c «Пуаро Агаты Кристи».
17.00 Естественный отбор.
17.50 T/c «Выйти замуж любой ценой», 3 и 4 с.
19.40 События.
20.00 Петровка, 38.
20.20 Право голоса.
22.00 События.
22.30 Осторожно, мошенники! Сервис «от сохи».
23.05 Дикие деньги. Новая Украина. Фильм 1.
0.00 События. 25-й час.
0.35 Удар властю. Эдуард Лимонов.

ЗВЕЗДА

- 6.00** Сегодня утром.
8.00 T/c «Чкалов», 1-4 с.
9.00 Новости дня.
9.15 T/c «Чкалов», 1-4 с.
10.00 Военные новости.
10.05 T/c «Судья», 1-4 с.
12.10, 13.15 T/c «Приключения Шерлока Холмса и доктора Ватсона». Фильм 1.
13.00 Новости дня.
13.15 Новости дня.
14.00 Военные новости.
14.05 T/c «Приключения Шерлока Холмса и доктора Ватсона». Фильм 1.
15.25 D/c «Легендарные самолеты».
18.00 Новости дня.
18.40 D/c «История военной разведки», 3 с.
19.35 Последний день. Е. Евтушенко.
20.20 Специальный репортаж.
20.45 D/c «Секретная папка».
21.35 Процесс.
23.00 Новости дня.

среда, 25 октября

РГВК

- 07.00 Время новостей Дагестана
07.10 Передача на лакском языке «Альчица ва агыл»
07.50 «Заряжайся!» 6+
08.00 Мультфильм 0+
08.30 Время новостей Дагестана
08.45 «Заряжайся!» 6+
08.55 D/c «Русский музей детям» 16 с.
09.25 «Откровенно говоря»
09.50 «Подробности»
10.45 X/f «На ярком солнце»
12.30 Время новостей Дагестана
12.55 «Правовое поле»
13.25 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
14.30 Время новостей Дагестана
14.50 X/f «Капитан Франка» 1 с.
16.30 Новости Дагестана

ПЕРВЫЙ

- 5.00 Доброе утро.
 9.

ПЯТНИЦА, 27 ОКТЯБРЯ**РГВК**

07.15 «Гладанги памалги заманги»
 07.50 «Заряжайся!» 6+
 08.00 Мультфильмы 0+
 08.30 Новости Дагестана
 08.45 «Заряжайся!» 6+
 08.55 Д/с «Русский музей детям» 13 с.
 09.25 «Откровенно говоря»
 09.55 Х/ф «Джульбарс»
 11.20 «Пятничная проповедь» Прямая трансляция с центральной Джума-мечети г. Махачкала
 11.50 «Агресектор»
 12.30 Новости Дагестана
 12.55 «Вход воспрещает»
 13.45 «Память поколений. Высота 102,0»
 14.30 Время новостей Дагестана

14.50 Х/ф «Робинзон Круизо»
 16.30 Новости Дагестана
 16.50 Х/ф «Возвращение Будуля» 4 с.
 18.10 «Откровенно говоря»
 18.35 Обзор газеты «Дагестанская правда»
 18.45 Передача на кумыкском языке «Замангар гете, хальк гетмес»
 19.30 Новости Дагестана
 20.00 Новости Махачкалы
 20.20 «Подробности»
 20.50 «На виду. Спорт»
 21.30 «Вернисаж»
 22.00 «Молодежный микс»
 22.30 Новости Дагестана
 23.00 Новости Махачкалы
 23.20 Д/с «Севастопольские рассказы» 7 с.
 00.10 Золотая коллекция фильмов о родном крае. Д/ф «Плачте, мальчики и не сдавайтесь» 6+

ПЕРВЫЙ

5.00 Доброе утро.
 5.20 Контрольная закупка.
 9.00 Новости.
 9.15 Контрольная закупка.
 9.50 Жить здорово!
 10.55 Модный приговор.
 12.00 Новости.
 12.15 Время покажет.
 15.00 Новости.
 15.15 Давай поженимся!
 16.00 Мужское/Женское.
 17.00 Время покажет.
 18.00 Вечерние новости.
 18.45 Человек и закон.
 19.55 Телегра «Поле чудес».
 21.00 Время.
 21.30 Голос Новый сезон.
 23.30 Вечерний Ургант.
 00.10 Кристиан Лубутен. На высоких каблуках.
 1.30 Х/ф «Маргарет».
 4.20 Модный приговор.

РОССИЯ 1

08.40, 11.40, 14.40, 17.40 «Вести-Дагестан»
 18.00 Репортаж сессии НС РД
 18.55 Реклама
 20.45 «Вести-Дагестан»
 9.00 Вести.
 9.15 Утро России.
 9.55 О самом главном.
 11.00 Вести.
 11.40 Местное время.
 12.00 Судьба человека
 13.00 60 минут.
 14.00 Вести.
 14.40 Местное время.
 14.55 Т/с «Тайны следствия».
 17.00 Вести.
 17.40 В Местное время.
 18.00 Андрей Малахов.
 19.00 60 минут.
 20.00 Вести.
 20.45 Местное время.
 21.00 Юморина.
 23.15 Х/ф «Надежда».
 3.15 Т/с «Фамильные ценности».

НТВ

6.00 Сегодня.
 6.05 Т/с «Лесник».
 7.00 Деловое утро НТВ.
 9.00 Т/с «Возвращение Мухтара».
 10.00 Сегодня.
 10.20 Т/с «Возвращение Мухтара».
 11.10 Т/с «Адвокат».
 12.00 Суд присяжных.
 13.00 Сегодня.
 13.25 Чрезвычайное происшествие. Обзор.
 14.00 Место встречи.
 16.00 Сегодня.
 16.30 ЧП. Расследование.
 17.00 Т/с «Улицы разбитых фонарей».
 19.00 Сегодня.
 19.40 Жди меня.
 20.40 Т/с «Невский. Пророк» на прочность».
 0.55 Мясо и наука.
 1.55 Место встречи.
 2.00 Поехим, поедим!
 3.50 Т/с «Прощай, «Макаров!»
 5.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).

ДОМАШНИЙ

6.30 Жить вкусно с Джейми Оливером. (16+).
 7.30 6 кадров. (16+).
 7.50 По делам несовершеннолетних. (16+).
 10.50 Мелодрама «Оплачено любовью». (16+).
 12.35 Т/с «Чисто московские убийства».
 14.30 События.
 14.50 Город новостей.
 15.05 10 самых... Фальшивые биографии звезд.
 15.35 Т/с «Каменская. Смерть ради смерти».
 17.40 Х/ф «Любовь на выживание».
 19.30 В центре событий.
 20.40 Красный проект.
 22.00 События.
 0.05 Д/ф «Петр Вельяминов. Под завесой тайны».
 5.05 6 кадров. (16+).
 5.30 Комедия «Безумно влюбленный». (Италия).

ТВ-ЦЕНТР

8.00 Тайны нашего кино». «Служебный роман».
 8.30 Т/с «Ждите неожиданного».
 11.30 События.
 11.50 Т/с «Ждите неожиданного».
 12.35 Т/с «Чисто московские убийства».
 14.30 События.
 14.50 Город новостей.
 15.05 10 самых... Фальшивые биографии звезд.
 15.35 Т/с «Каменская. Смерть ради смерти».
 17.40 Х/ф «Любовь на выживание».
 19.30 В центре событий.
 20.40 Красный проект.
 22.00 События.
 0.05 Д/ф «Петр Вельяминов. Под завесой тайны».
 5.05 6 кадров. (16+).
 5.30 Комедия «Безумно влюбленный». (Италия).

ЗВЕЗДА

7.20 Х/ф «Юнга со шхуны «Колумб».
 9.00 Новости дня.
 9.15 Х/ф «Рысь».
 10.00 Военные новости.
 10.05 Х/ф «Рысь».
 11.20, 13.15, 14.05 Т/с «Приключения Шерлока Холмса и доктора Ватсона». Фильм 3.
 13.00 Новости дня.
 14.00 Военные новости.
 14.50 Т/с «Приключения Шерлока Холмса и доктора Ватсона». Фильм 4.
 18.00 Новости дня.
 18.40 Т/с «Приключения Шерлока Холмса и доктора Ватсона». Фильм 5.
 21.55 Х/ф «Случай в квадрате 36-80».
 23.00 Новости дня.
 23.15 Х/ф «Случай в квадрате 36-80».

СУББОТА, 28 ОКТЯБРЯ**РГВК**

06.55 «Наш Дагестан» 6+
 07.00 Время новостей Дагестана
 07.15 Передача на кумыкском языке «Замангар гете, хальк гетмес»
 08.00 Мультфильмы 0+
 08.30 Время новостей Дагестана
 08.45 Д/с «Русский музей детям» 14 с.
 09.30 «Подробности»
 09.50 Х/ф «Парень из нашего города»
 11.20 «Мой малыш»
 11.50 Мультфильм 0+
 12.00 «Галерея вкусов» 6+
 12.55 «На виду. Спорт»
 13.30 Спектакль Русского драматического театра «Счастливые куклы Пушкина»
 15.30 «Молодежный микс»
 16.05 Мультфильмы 0+
 16.30 Новости Дагестана

16.50 «Разумный взгляд»
 17.30 Золотая коллекция фильмов о родном крае. «Дербент»
 18.45 Дагестанско кино. Х/ф «Расул Гамзатов. Мой Дагестан. Исповедь»
 19.30 Время новостей Дагестана
 19.50 «Черным по белому»
 20.00 «Парламентский вестник»
 20.20 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
 20.50 «Глянец»
 21.20 «Полифония»
 22.30 Время новостей Дагестана
 22.50 «Черным по белому»
 23.00 Х/ф «Граница на замке»
 00.30 Время новостей Дагестана
 01.00 «Мой малыш» 6+

ПЕРВЫЙ

8.00 Играй, гармонь любимиая!
 8.45 М/с «Смешарики. Новые приключения».
 9.00 Умницы и умники.
 9.45 Слово пастыря.
 10.00 Новости.
 10.15 Гостиница «Россия. За парадным фасадом».
 11.20 Смак.
 12.00 Новости.
 12.20 Идеальный ремонт.
 13.30 Т/с «Бабий бунт, или Война в Новоселково».
 15.00 Новости.
 15.20 Т/с «Бабий бунт, или Война в Новоселково».
 18.00 Вечерние новости.
 18.15 Кто хочет стать миллионером?
 19.50 Сегодня вечером.
 22.50 «Черным по белому»
 23.00 Х/ф «Граница на замке»
 00.30 Короли фанеры.
 0.40 Х/ф «Полиция Майами: Отдел нравов».

РОССИЯ 1

08.25 Мир Вашему дому
 08.45 Дагестан спортивный
 09.00 Голос Евразии.
 11.25 «Вести-Дагестан»
 6.35 М/с «Маша и медведь».
 7.10 Живые истории.
 8.00 Вести. Местное время.
 8.20 Россия. Местное время.
 9.20 Сто к одному.
 10.10 Глятеро на одного.
 11.00 Вести.
 11.25 Вести. Местное время.
 11.45 Измайловский парк.
 14.00 Х/ф «Цена любви».
 18.00 Х/ф «Счастливая серая мышь».
 20.00 Вести в субботу.
 21.00 Х/ф «Пока смерть не разделит нас».
 0.55 Х/ф «Мама, я жениюсь».
 2.55 Таинственная Россия.

НТВ

5.00 ЧП. Расследование.
 5.35 Звезды сошлись.
 7.25 Смотр.
 8.00 Сегодня.
 8.20 Новый дом.
 8.50 Пора в отпуск.
 9.30 Готовим с А. Зиминой.
 10.00 Сегодня.
 10.20 Главная дорога.
 11.00 Еда живая и мертвая.
 12.00 Квартирный вопрос.
 13.05 НашПотребНадзор.
 14.10 Поедем, поедим!
 15.05 Своя игра.
 16.00 Сегодня.
 16.20 Однажды...
 17.00 Секрет на миллион. А. Чехова.
 19.00 Центральное телевидение.
 20.00 Ты супер! Танцы.
 22.45 Международная программа.
 23.45 Квартирант НТВ у Маргулиса». Группа «Brainstorm».
 0.55 Детектив «Барс и Лялька».
 2.55 Таинственная Россия.

ДОМАШНИЙ

6.30 Джейми у себя дома. (16+).
 7.30 6 кадров. (16+).
 8.00 Д/ф «Жанна». (16+).
 9.00 Мелодрама «Сильная слабая женщина». (16+).
 10.50 Мелодрама «Подарите мне воскресенье». (16+).
 11.30 События.
 11.45 Х/ф «Женатый холостяк».
 12.20 Однажды...
 13.00 Х/ф «Мама, я русского люблю». (16+).
 14.30 События.
 14.45 Х/ф «Все к лучшему».
 15.00 Х/ф «Все к лучшему 2».
 21.00 Постскриптум.
 22.10 Право знать!
 23.40 События.
 3.50 Право голоса.
 3.40 Пункт назначения.
 5.30 Дикие деньги. Но- вая Украина.

ТВ-ЦЕНТР

5.25 Марш-брюсок.
 5.55 АБВГДейка.
 6.20 Х/ф «Садко».
 7.50 Православная энциклопедия.
 8.20 Короли эпизода. Мария Виноградова.
 9.10 Х/ф «Рита».
 11.00 Х/ф «Женатый холостяк».
 11.50 Улика из прошлого». «Михаил Шолохов. Тайна «Тихого Дона».
 12.35 Теория заговора.
 13.00 Новости дня.
 13.15 Д/с «Секретная папка». «Кенигсберг по Геббелю». Переписанная история.
 14.05 Т/с «Военная разведка. Северный фронт». Фильмы 1-4.
 18.00 Новости дня.
 18.10 Задело! с Н. Петровым.
 18.25 Т/с «Военная разведка. Северный фронт». Фильмы 1-4.
 23.00 Новости дня.

ЗВЕЗДА

9.15 Легенды цирка с Эдгардом Запашным. О. Зубков.
 9.40 Последний день. Е. Евтушенко.
 10.30 Не факт!
 11.00 Д/с «Загадки века с Сергеем Медведевым». «Тито. Приказано уничтожить».
 11.50 Улика из прошлого». «Михаил Шолохов. Тайна «Тихого Дона».
 12.35 Теория заговора.
 13.00 Новости дня.
 13.15 Д/с «Секретная папка». «Кенигсберг по Геббелю». Переписанная история.
 14.05 Т/с «Военная разведка. Северный фронт». Фильмы 1-4.
 18.00 Новости. Главное.
 18.45 Д/с «Легенды советского сыска. Годы войны».
 20.15 Д/с «Незримый бой».
 22.00 Прогнозы.
 22.45 Фетисов.
 23.35 Х/ф «Ожидание полковника Шалыгина».
 1.20 Х/ф «Нежный возраст».
 3.00 Х/ф «Случай в квадрате 36-80».

ВОСКРЕСЕНЬЕ, 29 ОКТЯБРЯ**РГВК**

07.45 Мультфильм 0+
 08.00 «Здравствуй, мир!»
 08.30 Новости Дагестана
 08.45 Х/ф «Граница на замке»
 10.15 «Полифония»
 11.25 «Правовое поле»
 12.00 Проект «Мы – российский народ. Дагестан многонациональный»
 12.30 «Смотреть только детям» 6+
 12.50 «Чистое сердце»
 13.00 «Глянец»
 13.30 Х/ф «Каникулы Петрова и Васечкина. Обыкновенные и невероятные» 6+
 16.00 «Жизнь мира»
 16.30 «Вход воспрещает» 6+

17.10 «Агресектор»
 17.30 «Учимся побеждать»
 18.00 «Дингир Дангарчук»
 18.30 «Смотреть только детям» 6+
 18.45 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»
 19.30 Время новостей Дагестана. Итоги
 20.20 «Служба Родине»
 20.40 Ток-шоу «Дагестан. Правила жизни»
 21.50 «Вдохновение»
 22.30 Время новостей Дагестана. Итоги
 22.50 «Вдохновение»
 23.40 Х/ф «Здравствуй, Москва!»
 01.30 Передача на лезгинском языке «Вахтар ва инсанар»

ПЕРВЫЙ

7.50 М/с «Смешарики».
 8.00 Часовой.
 8.35 Здоровье.
 9.40 Непутевые заметки.
 10.00 Новости.
 10.10 Честное слово.
 11.10 Моя мама готовит лучше!
 12.00 Новости.
 12.15 Свадьба в Мали

Лезги газет

УЧРЕДИТЕЛЬ:

Дагъустан Республикадин печатдин ва информациядин министерство
367018, Махачкала,
Насрутдинов пр., 1 "а"
КИЛИН РЕДАКТОР
М.И. ИБРАГИМОВ
Тел/Fax. (872-2) 65-00-60

E-mail: lezgiGazet@yandex.ru

КИЛИН РЕДАКТОРДИН
ЗАМЕСТИТЕЛЬ
М. А. АГЫМЕДОВ
65-13-55

КИЛИН РЕДАКТОРДИН
СОВЕТНИК
Ш.Ш. ШИХМУРАДОВ
65-02-81

ЖАВАБДАР СЕКРЕТАРЬ
Д. Б. БЕЙБАЛАЕВ
65-00-61

ОТДЕЛРИН РЕДАКТОРАР:

ПОЛИТИКАДИН
Н. М. ИБРАГИМОВ
65-00-59

ЭКОНОМИКАДИН
Ж. М. САИДОВА
65-00-59

КУЛЬТУРАДИН
Э.Д. ШЕРИФАЛИЕВ
65-00-58

ЛИТЕРАТУРАДИН
М. А. ЖАЛИЛОВ
65-00-64

ЯШАЙИШДИН ВА ЧАРАРИН
Р.С. РАМАЛДАНОВА
65-00-63

БУХГАЛТЕРИЯ
65-00-62
КАССА
65-00-58

ЖАВАБДАР КОРРЕКТОР
М. МАГЪАМДАЛИЕВА
ВЕРСТКА ИЙИЗВАЙДИ
Ш. ФЕЙЗУЛЛАЕВА

НУМРАДИН РЕДАКТОР
Н. ИБРАГИМОВ

Газет йис 52 сеферда акътазва
Газет алакъадин, информационный технологийрин ва массовый коммуникацийрин хиле гульчывал авунин рекъяя Федеральный къулутъдин Дагъустан Республикада авай Управлениди 2016-йисан 12-декабрдиз регистрация авуна.

Регистрациядин нумра ПИ ТУ 05-00358
Макъалаяр редакцияди түбүр къийизва.
Макъалайиз рецензия гузвач ва абуэр элкъевна ваххувач. Редакциядин макъалайир авторин фикирарад сад тахъун мумкин я.

РЕДАКЦИЯДИН ВА
ИЗДАТЕЛДИН АДРЕС:
367018, Махачкала, Насрутдинов пр., 1 "а". Печатони къвал

ГАЗЕТДИН ИНДЕКСАР:

Йисан - 63249

Зур йисан - 51313

Чап ийиз вахкүдай вахт - 21.00

Чап ийиз вахкана - 17.40

Газет "Лотос" ООО-дин типографияда чапна.

367000, Махачкала,
Пушкинан күчө, 6.

Тираж 8265

(Г) - И лишандик квай материалар
гъакъидихъ чапзавайбур я.

(12+) - Икъян яшар хъянвайбуру къелрай
НАШИ РЕКВИЗИТЫ:

ГБУ "Редакция республиканской газеты
"Лезги газет"

УФК по РД
Отделение - НБ РД г.Махачкала
БИК - 048209001
ИНН - 0561051314/КПП - 057101001
Р/Сч - 40601810100001000001
Л/Сч - 20036 Ш60090

Мубаракрай!

Сулейман-Стальский райондин культурадин управленидин начальник Майрудин БАБАХАНОВАЗ:

*Ваз хайи югъ мубаракрай,
Вакай къувузъ къујса хъуй.
Ви гъар са гаф ақъудзавай
Душман патал ружса хъуй.
Ватандал рикъалай инсан,
Ягъ-намусдин рекъевай.
Заз ушиар къвезза,
дуст, вакай
Маргъухъандин векъевай.
Цукъверал ви алазва рикъ,
Вине къазва инсанвал, дин.
Вал за дамах ийидач гъикъ,
Тарифдиз лайихъ Майрудин!
Ваз тебрикар ийизвайди
Зун я, - Макъа Шагъабудин!*

"Хайи Чаларин хважамжам"

ЧИ КОРР.

Дагъустандин культурадин ва чаларин ийкъаз талукъ яз РД-дин культурадин министерство-ди ва Расул Гъамзатован тъварунихъ галай Милли библиотекади "Хайи Чаларин хважамжам" лишандик кваз фестиваль тешкилзава.

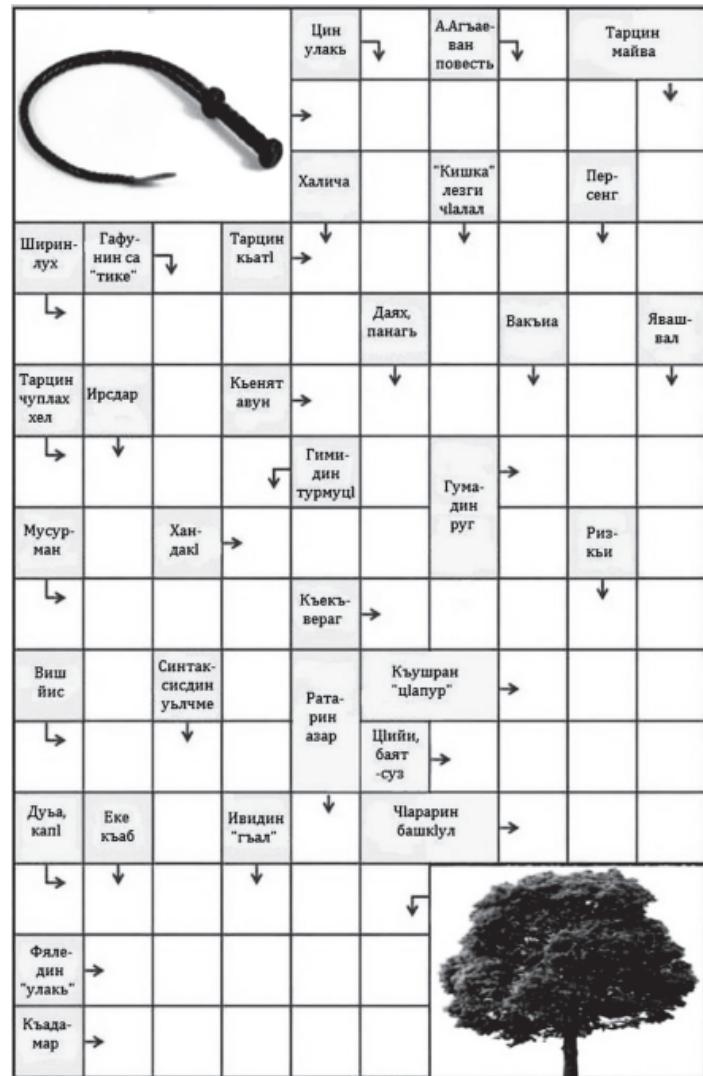
"Хайи Чаларин хважамжам" фестиваль къе, 19-октябрдиз, сятдин цусадаз Милли библиотекада къиле фида. Адан асул метлеб жегъилар хайи чалар

чирунал, дуњьядин эдебиятдин жавагырар дидед чалал къелупал жепб авун я. Гъар йисуз ихтиин фестиваль къиле тухуни Дагъустандин халкъарин чаларин игтияжар чириз, неинки республикада, гъакъл адалай къецепатани Дагъустандин чалариз итиж хажиз къумек гуда.

"Хайи Чаларин хважамжам" Дагъустандин серъятра яшамиш жезвай вири миллеттин векилри иштирақда. Абуру чунн милли парталар раижда, дидед чалал эсерар къелда, ктабрин выставаяр тешкилда.

Сканворд

Түккүйрайди - Куругъали ФЕРЗАЛИЕВ

"Лезги газетдин" редакциядин колективди вахан хва
Валер ГЬУСЕЙНОВ

ръгъметдиз финихъ галаз алакъалу яз Мегъмандаров Нурагидиз ва вири багърийриз башсаългъувал гузва.

2018-йис патал

Лезги газет

къыхъ!

йисанди - 63249

6 вацранди - 51313

газетдин къимет почтарин

отделенийрай:

йиса - 820 манатни 20 кепек

6 вацра - 410 манатни 10 кепек

Абонентрин ящикрай (до востребования):

йиса - 770 манатни 64 кепек

6 вацра - 385 манатни 32 кепек

"Дагпечатдин" киоскрай:

йиса - 440 манат

6 вацра - 220 манат

Киоскрай вахчун патал газет квевай "Дагпечатдин" киоскра, сайтда (www.dagestan.press) ва гъакъни Махачкъала Промшоссе күчедин 10 "а"-нумрадин дараматда къиз жеда.

Чи бухгалтериядай:

"Лезги газетдин" редакциядай чи хутаҳайбур:

йиса - 324 манат

6 вацра - 162 манат

Чи газет къинин патахъай суалар пайда хъайитла, экъунин сятдин 9-далай нянин сятдин 5-далди и нумрадиз зенг ийиз жеда: 8-928-584-16-72

Дөвирдик шикилар

Карикатура Чигурди ва азад баян гайди
Темирхан ТЕМИРХАНОВ я

Кланивиликай виш келима-фикир

Гъазурайди - Гульжагъян МИСРИХАНОВА

(Эвел 33,35-38-41-нумрайра)

92. Муъзъубатдин тъебиатдин къанун: "Эгер ваз зун клан-заватла, заз вунни клан я".

93. Са гафуниз кланивал лугъуз жедач. Азз гъамиша пуд гаф чарасуз я: "Заз вун кланзава".

94. Кланивилизни вичин женнетдин багъ авайди я - инсандин рикъ.

95. Эгер ваз кланивал вуч ятла чир хъанеатла, ам зи кланивилин къуват, гъевес я.

96. Кланивал хъун - им гъамиша са вуч ятлани жагъуриз ре-ке авай гъерекат я.

97. Кланивал лигимарзавай гъисс дарихвал, пашманвал, вах-туналди къакъатун я.

98. Пиччи иер гафариз кланивал лугъуз жедач.

99. Кланивилиз къвализ хкеедай рехъ рикъелай алуудай мум-кинвал гумир.

100. Кланивиливай хъиз ракъинивайни нур, чим гуз жедач.